МАССА А МЕХКАШКАРА ПРОЛЕТАРЕШ, ВIАШАГIКХЕТА!

СЕРДАЛО

Свет

Советски Союзан Коммунистически парте Нохч-ГIалгIай обкома, Нохч-ГIалгIай АССР Лаккхехьарча Советан Министрийн Советан орган. Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

АРАДУЬЛ 1923 ШЕРА ДЕНЗ

№ 146 (4006). | ШОАТТА, 12 декабрь, 1964 шу. | Мах 2 кап.

СССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПХЕЛАГIА СЕССИ

МОСКВА. 10 декабрь. (ТАСС). Тахан къаьст-къаьстача заседанешка депутаташа дIахо а йийцар 1965 шера — семилетка тIеххьарча шера СССР халкъа боахам дегIабара Паччахьалкхен планех лекха Пачччахьалкхен бюджетех хьакъехьара ши. А. Н. Косыгинни В. Ф. Гарбузовни докладаш.

Депутаташа белгалдоах, вай Даймохк коммунизмага болача новкъа гIолла дIахьалхашкахьа бахара парте Центральни Комитета тIеххьарча шин Пленума решенеш боккхача лоархIаме хилар.

— Вахаро хьалхальхача цу решенешта ларде уьл, — аьлар депутата В. В. Мацкевича (Целинни край) — вай парти цIаккха а шен на йоалаш тохкамах чалхъьинача партен пачхьалкхени кулгалдара ленински принципашта тешаме хилар. КПСС Программо оттадаь коммунистически общество хьалъяра оттадаь декхараш кхоачашдара хьакъехьа еш йола кIоарга йоакхо.

Парте Московски городской комитета хьалхарча секретара Н. Г. Егорычева, арахецаш йола продукци дикагIа хилийтар духьа столицерча предприятеша лоаттабоча къовсама хьакъехьа шо дийца вальначуд тIехьагIа аьлар, москвичаша лаьрхIад. 1970 шерал тIехьа ца лоалийташ продукца керттера тайпай дикалга диллача дунен тIа дикагIа йолча стандартий боарамга кхача.

Украински ССР Министрий Совета председатела И. П. Казанеца белгалдаьккхар халкъа эша товараш хьадеча республике керттера уйла хьаю хIамаш дикагIа хилийтарам иар ассортимент тоалоак тIайохийташ хилар.

Мехка йоккхагIа йолча индустриальни центрашкара вихалаш болаш баьхкача депутаташа дийцаро семилетка заданеш промышленни предприятеша толаме кхоачаш а тIехкхоачаш а ярах.

Парте Ленинградски горкома секретара Г. И. Попова хоам бир, вахах семилетка тIеххьарча шера оттабаьча промышленни производства боарамга ленинградаш соахкке а кхаьча хилярах. Цу тIа а лакхбеннаб арахецача изделей технически боарам. Нагахьа санна тхи шу хьалхагIа 150 эзар киловаттага кхачча на паровой турбинаши генераторашi арахийначa доккха хIама карагIдаьла санна кетаи химкалаhe. хIана ленинградаша цхьан агрегате хьаьй 800 эзар киловатт низа бола ухийкаргаш паровой турбинеи 500 эзар киловатт низ бола генератори. Кергаш дераша арахеца йоладьй 62 эзар тони мухь бохьалуш йола низ бола тапкераш.

Тахан Iуйрийнарча палатай заседанешка цу тайппара къамьлаш дир депутаташа: Н. Н. Качалова (РСФСР Министрий Совета председатела заместитела). Н. Н. Анищенкова (Горьковски областерча «Красное сормово» яхача завода сталевара), Р. Нурбанова (Узбекски ССР Министрий Совета председатела). С. Н. Малинина (Белорусски ССР госплана председатела). А. Ф. Диоровца (Молдавски ССР Министрий Совета председатела), кхычар.

10 декабре сесси Iуйрийнарча заседание къамаьл деш депутаташа дийцар юрта боахама проблемай хьакъехьа, цIенхаштта уйла тIайохийтар хIанзарча машинашца из дикагIа хийчбара, хIаьта цу хьакъехьа дувцар Советски правительствана керте латтачуй доклада тIа а.

Белгала аьлча, цу дешах долчча бесса дийцар депутата И. М. Семенова (Тульски областа «Новая жизнь» яхача колхоза председатела).

Депутаташа цу тайппара дийцар, юртайка гIишлой балхаш дара къаьстта паччахьалкхен гIишлой организацеш вIашагIйоххалаш яргиа хилара хьакъехьа, электродвигателаш юртбоахама производствана шерра юкъехкахьара хьакъехьа, колхозашкен совхозашкен юртбоахама продукци чакхъяхара йоккхий йоаца предприятеш кхкара хьакъехьа.

Депутата В. И. Клаусона (Эстонски ССР Министрий Совета председатель) доаш оттадир юрта боахама кулгалдеш мехка паччахьалкхен цхьа орган хилийтара хьакъехьа. Цу тайпара орган хила ваа, йоах нов. Клаусона, юрта боахама министерство. Цуига дIадалаша даргдац колхозаштен совхозаштен организационно-боахама кулгалдара дерригаденаш.

10 декабре сайрийна хиннача палатай заседанешка къамаьлаш дир депутаташа: Армянски ССР Iилмай Академе президента В. А. Амбарцумяна, Средне-Азиатски машинаьккъа (Туркменски ССР) тепловоза машиниста И. Т. Старинина, Молдаве КП ЦК хьалхарча секретара И. И. Бодюла, Латве КП ЦК хьалхарча секретара А. Я. Пельше, Ижевски механически завода электрика-наладчика В. И. Позднеева, кхычар.

* * *

МОСКВА. 11 декабре Iуйрийна хIара палате къаьст-къаьста хиннача заседание депутаташа дIахо йийцар 1965 шера халкъа боахам дегIабара Пачччахьалкхен планеи бюджетеи хьакъехьара докладаш.

Докладаш йийца яьлар. Шинна а палата цхьана хиннача заседание бух соцдаш къамаьл дир СССР Министрий Совета Председатела А. Н. Косыгина.

Цул тIехьагIа, Лаккхехьарча Совето хIара палате къаьст-къаьста голосовани а яь, массава раьза а волаш чIоагIдир 1965 шера СССР халкъа боахам дегIабара паччахьалкхен плана хьакъехьара закон.

Финансай министр В. Ф. Гарбузов бух соцдаш доаца къамаьл даь ваьначул тIехьагIа, СССР Лаккхехьарча Совето къаьст-къаьста голосовани а еш, массава раьза а хиина чIоагIдир 1965 шера халкъа боахам дегIабара Пачччахьалкхен бюджета хьакъехьара закон а, хIаьта иштта 1963 шера СССР Пачччахьалкхен бюджет кхоачашъяра хьакъехьара сопам а.

Цул тIехьагIа СССР Лаккхехьарча Совето решени тIаш СССР Лаккхехьарча Совета конституцески комиссе председателалла КПСС ЦК Хьалхара секретарь Л. И. Брежнев хержаш йола решени, конституционни комиссе председатела декхарех Н. С. Хрущев мукъа а воаккхаш.

Лаккхехьарча Совето Таджикски ССР-гара СССР Лаккхехьарча Совета Президиума Председатела заместителалла хержар М. Холов.

Ден порядка тIеххьарча пункта — СССР Лаккхехьарча Совета Президиума Указаш чIоагIдарга хьежа яьначул тIехьагIа СССР Лаккхехьарча Совета сесси ший болх йистебаьккхар. (ТАСС).

БЕРРИГА НИЗ — ШУРА ДУКХАГIА ЯККХАРА

Дукха ха йисаац семилетка пхалагIа шу чакхдала. Цудухьа Iалаьмате чIоагIа лоархIам болаш да хIанз хIара денах пайда эцаш болх вIашiтIехьбаккхар.

Из гIулакх дика кхета а деш чуйийна къахьегаш ба Нохч-ГIалгIайчен хьайбаш лелaдераш. Республика цхьайолча колхозашa, совхозашa хIанзале кхоачашъяьй пачхьалкхенна шура дIаллара план.

Социалистически яхье эттара хьалха латт Сунженски производственни управление боахамаш. Цар хаьал хьалха кхоачашъяьй пачхьалкхенга ялат, шура, дудх, фуаш, тха доахара шера план. Ухх деношка пачхьалкхенна планал совгIа шура дIалуш ба Сунженски управлене хьайбаш лeладераш. Къаьстта дика толамаш даьхaд «Красная Армия», «Победа», «XIX партсъезд» цIерахча колхозий къахьегамхоша.

Къахьегама котало яккха торо хиннай доакъарий база дика кийчъяр баьлаш долаш. Цух совгIа, цига дерттIа терко ю кадраш дIанийсъяра гIулакха. ДукхагIча фермашта керте латт говза специалисташ. Дика вIаштIехьдаьккхад хьалха даттарий опыт дIайовзийтара а из балха юкъелхьара а гIулакх.

Доккхий толамаш даьхад Грозненски производственни управление № 1 йолча совхоза хьайбаш лeладераша а. Шура йохкара план тIеххкхоачаш а яь хIанзале планал совгIа 117 тони шура еннай цар Даьхенна. Дикка дебидаьд детта доахан.

Миштта карагIдаьннад цу тайпара толамаш даха? Керттердар да доакъарий база дика кийчъяр. Совхозе вIаштIехьдаьккхад шарча шера механически хьисапе доахан деттилга, ниiйсa лелаю рацион, зооветеринаре бокъонаш, чура распорядок. Лакха я фермашкара къахьегама дисциплина. Къаьстта терко ю хьайбаш лeладерий материальни безам совбаккхара. Социалистически яхье котбаьннараштa совгIаташ тех. ХIара бетта, декадах хьайбаш лeладерашта хьалхашка хоадамбохаш дола декхараш уттагу.

Шура лакхара болх иштта дика вIаштIехьбаьккха боахамаш кхы а дукха да вай республике. Дукха ба шера тIаийца социалистически декхараш кхоачашдаь бола доярхаш а.

Цхьабакъда, шурий фермай балха юкъе дукха кхоачамбоацараш да. Цхьадолча боахамаша геттара во кхоачашъю пачхьалкхенга шура йохкара план. Цу тайпара хьал да Наьсарен, Урус-Мартана. Шаьла производственни управленей боахамашка. Соахкарчул 78 тони кIезигагIа яьккхай шура Наьсарен производственни управлеке. Къаьстта во лел гIулакхаш «Ингушский» совхозе. Фермашта дерттIа доал на дар бахьан долаш соахка ухх ханарчул 20 процент кIезигъеннай цига шура. Дукха хьайбаш дайнад совхозе. Кхы тIаккхеташ яц хIара Iаттатара йоаккха шура ухх деношка а. Доккхий кхоачамбоацараш да «Октябра 40 шу», «Экажевский» яхача совхозашка а.

Кхы дикагIа дац гIулакхаш Урус-Мартана производственни управлене «Горец» яхача совхозе а. Доакъар кийчдара Iалаьмате йоккхий торонаш я цу совхозе, бакъда царех пайда эцац. Цига хIара шера дукха доахан доь. ХIаьта дукхагIдараш Iаьхара а дус. Ухх шера 10 бетта хIара Iаттагара яьккха шура 964 килограмм мара хилац.

Шура йоаккхалга во леладеш кхы а боахамаш а да республике. Бакъда, из гIулакх кхы дIахо ла мегаргдац. ЦIенхаштта тоабе беза шурий-товарни фермай болх. Къаьстта чIоагIа къахьега деза ухх деношка шера план кхоачашъяра.

Дукха ха йоаццаш Грозне хиннача КПСС обкома V-ча Пленуме дийцар республика хьайбай боахам дIахо дегIабоалабара доаш. Иштта белгалдаьхар шурий фермай болх тоабара дIахо кхоачашде деза балхаш а.

ХIанз хьалхашка латта керттера декхар да ухх шеденсача хана пачхьалкхенна шура дIалара план кхоачашъяра де мел дозар вIаштIехьдаккхар. Эггара хьалха терко еза хьайбашта шортта доакъар хилийтара. Хьайбашa Iа доацаддача тIаса деза дерригa доакъар.

Iалаьмате боккха лоархIам болаш гIулакх да хьайбай боахаме комплексни механизаци яр. Механизаци ярга хьежжа мара лаккхлургьяц хьахьегама оасарле. Из гIулакх республике геттара ледара латт. Цхьайолча колхозашкен совхозашкен меха, низамаш чIоагIа во лелаш. Республика фермашка я 262 тайп-тайпара доахан детта агрегаташ, бакъда царех болх беш 89 мара яц. Геттара кIезига пайда эц доакъар дIателача механизмаех а. Из болх цIенхаштта тоабе беза. Совхозий, колхозий, производственни управленей кулгалхой, «Сельхозтехника» объединени декхаргйла я лоацача хана хьайбай боахаме механизаци яра болх массайолча моттиге чакхбаккха. Юкъараца партийни организацеш декхаргйла я цу балха пахаддаш тIахьожам лоаттабе.

Къаьстта торо е езаш гIулакх да кадраш кийчъяри уж балха нийса дIаяьттаяри. Фермашка балха хьежаба беза дикагIбола специалисташ, коммунисташ, комсомолцаш. Лакхбеза хIара колхоза, совхоза, отделение, бригада, ферма кулгалхочун бехктохкам. ШерагIа йоаржае еза доярашта юкъе социалистически яхь. Кхетамца вIаштIехьбаккха беза хьайбаш лeладерий материальни безам совбаккхара болх.

Ухх деношка Моские хьайийлача СССР Лаккхехьарча Совета пхелагIча сесси дувц 1965 шера СССР халкъа боахам дегIабоалабара йолча пачхьалкхен планах.

Нохч-ГIалгIайчен къахьегамхой, дерригa советски халкъ санна, дегаш гIоадаьнна ба тIадоагIача шера вай мехка кхоачашде лерхIа гIулакхаш Iалаьмате доккхий а советски халкъа вахар кхы а тоадергдолаш а хиларца.

Республика хьайбаш лeладерашта хьалхашка латта сийлен декхар да, хIанз беррига низ оарцагIа а баьккха, пачхьалкхенна шура дIаллара план йизза кхоачашъяр. Дерригача хьайбашна дика Iа даккхийтар.

СССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПХЕЛАГIА СЕССИ

1965 ШЕРА СССР ХАЛКЪА БОАХАМ ДЕГIАБАРА ПАЧЧАХЬАЛКХЕН ПЛАНА ХЬАКЪЕХЬА

СССР Министрий Совета Председатела А. Н. Косыгина доклад

СССР Министрий Совето Лаккхехьара Совет хьажийта тIаьх 1965 шера СССР халкъа боахам дегIабара Пачччахьалкхен плана проект, йоах А. Н. Косыгина.

Вай мехка къахьегамхоша толаме кхоачашбеш латт 1964 шера халкъа боахама план. Вай экономика лоархIамегIарча доакъошта заданеш мел кхоачашъяьй хьожаш хьалххагIа а еш йола итогаш хIанзъе а е мегаргйолаш я. Промышлени производства план ухх шера тIеххкхоачашъергйолаш я. Болх бе йоалургья ялх бIаь совгIа керда промышленни предприятеш. 9 миллион киловатт дукхагIа хургба электростанцей низ.

Ялаташ, шекара свекла, боамба, генараш, коартолаш, баьца дараш дика кхедаьд ухх шера колхозашен совхозий белхлошен. Цхьабакъда, тIехьабус хьайбай боахам — ухказа гуш да юрта боахама хала хиина 1963 шу Iаьткъа хилар.

Шера итогаша хьахьоих, халкъа боахам дегIаухилга Коммунистически парте Программа оттабаьча къякъах доагIаш хилар. Керда гIа баьккхаб вай сийлахь-боккхача мехки производительни низаш дегIаэьладаре.

Вай парте кулгалца советски халкъо коммунистически общество хьалъеча даьхача толамаша кхы а дукхагIа чIоагIийнр дунен халкъашта юкъера Советски Союза авторитет. СССР правительства чIоагIен дерригIен чакхбоах тайп-тайпара обществени строяш йола пачхьалкхенаш машаре хьехга Iалашдоа, социалистически мехкий цхьоагIон кхоталадари чIоагIдара, империализмаен колониализмаен духьала шоай паргIатон лелами бахьаш долаш къовсам лоаттабеш дола деррига халкъаш хьалладара тIаберзабаь араххьарча политикера ленински никъ.

Чухьарча политике санна, иштта араххьарча политике а вай парти ленински принципашта тешаме хиларо, цу ларда тIа даьхача толамаша, партин халкъи йоаргIоацца цхьоагIо йолаш хиларо хиддаза дигмел довца хьалаш хулийт Советски мехка хьалхашка уттагI керда доккхий декхараш кхоачашдара.

Планировани практике мехкарча боахама гIулакхий сахкетамца мах бе а экономически процессашта массе оагIорахьара анализ е а еза вай. толамаш меттел, вIаштIехьдоаца хIамаш а бIаргаген Iилманца бакъ ла решенеш ен еза. Цу лаькъаца мара вIаштIехьдаргдац халкъа боахам дIахо дегIаахара лостам нийса белгалбаккха а къахьегамхой творчески инициативаца шерра паргIато Iалашъе а.

СССР халкъа боахам дегIаахара керттера лостамаши 1965 шера плана декхараши

1965 шера халкъа боахама плана проект оттаеча хана, йоах докладчика, ухх тайпара декхараш лар партен правительствен лийрхIараш — социалистически производстве дIахо, кхы а дукхагIа лакхлурга Iалашдоа, еза-йоакха индустри дегIайоалаяра ларда тIа шехка экономически оборонни низ чIоагIбер, дерригача союзни республикай экономикен культурен дIахо яйнга Iаламдар.

Вай парте Центральни Комитета Президиумо СССР Министрий Совето 1965 шера халкъа боахама плана проектага массе оагIорахьара хьажа а хьежа, общественни производство дегIаяра темпаш лакхъяза аргIовлаш лаьрхIад, советски халкъа вахара боараш дIахо лакхбергболаш дукха оарIхIаммe материальни ресурсаш лехай.

1965 шера плана проекта лоархIамера бахькало а къаьнaн доход дикха лаккхлуш а цу ларда тIа советски наьха материальни культурни боарам лаккхлуш а хилар.

1965 шера плана проекта тIа лерхI:

пхьа-дале, къаьнан доход темпаш лакхъе. Къаьнан доход 1964 шерал нийсъеча 14 миллиард сом совгIа лакхлургья. Цхьан шера социальни цхьал дукха дегIаена къаьнан доход дIашаха а хиндалх вай;

шоаллагIа-дале, юртбоахама продукции халкъе леладу товараши дикка дукхагIа хьале;

кхоалагIа-дале, халкъе лeладу предметаш хьаделлта лаккхдара темпаш производства средствaш хьеягa лаккхдара темпашта гаргахоачае;

доаллагIа-дале, бахача наьха реальни доходаш дикха лакхъе. Ухх шерагца нийсъеча бахача наьха реальни доходаш 1965 шера 7,3 процент лаккхлургья 1964 шера 3,9 процент хиинача метте.

Промышленности транспорти дегIаяр

Плана тIа лерхI, йоах дIахо ораторa, промышленность дегIаяра темпаш лакхъе а цул производственни ресурсаех пайда эцара тоадe а. Промышленноста продукци 1964 шерал хиннaчул 8 процент дукхагIа хила еза 1965 шера.

1965 шера керттерa уйла тIаерзае еза производства технически боарам дIахо лакхбара, хьеча хIамай дикал тоаре, продукци кхьаленa тайпан дунен тIа дикагIа йолча стандарташца нийслуш долча лерхьачарца, тоалаь эргалдьахаранда хулчара.

Халкъа боахама дерригача доакъошкарча технически прогресса лард я дIахо электрификаци дегIайоалаяр. ХьатIадоагIача шера планах яккха лаьрхIа электростанцеш цу боарамга кхаччалца яккхара болх бе йолалийтанна аргьаш 11 миллион киловатт совгIа низ бола керда мощносташ.

ДегIаахара темпашка хьаллача промышленноста доакъошта юкъе хьалхагIа а санна керттера моттиг лоаццаш хургья, 1965 шера арахецаш йола еррига продукци 15 процент хилаьл. Цу даькъе йоахаш йола пластически массаши синтетически кIуршаши — 28 процент, синтетически каучук — 24 процент, минеральни удобренеш — 31 процент лаккхлургйола хими. 1965 шера хьае лаьрхIад 33,5 миллион тони минеральни удобренеш. Арахецаш дола химически хьоакий 416 эзар тоннага дIаккхоачадергда, хIаьта цо йиш хулийтаргья дарегIен дикел кIадаш дукхагIа хьаде. ДукхагIа хьаларгда бытовой химе товараш.

Хими сахха дегIайоагIара Iалаш а деш, вай куцца цхьана хьегIьхилийтац металлурги — халкъа боахам дегIабоалабара лоархIамера лард дегIайоалаяра эш йола уйла. ХьатIадоагIача шера хьае лерхI 90 миллион тоннал кIезигагIа доаццаш болат, 70 миллион тони гаргга прокат, дикка дукхагIа арахеца лерхI турбаш, металла сортамент шеръен тоаен а лерхI. Иштта дукхагIа хьадергдолаш да алюмини, цIаста, даш, цинк, никель, кхы тайпа бесаш хоаден хIаьта иштта ваттаьа дара на нийслуш металлаш.

1965 шера планах лерхI доаккхаш дола мехадаьтта 242 миллион тоннаген газ 128 миллиард кубометреи дIаккхоачае.

Мехадаьттен газен дукхагIа декхара 53 процентага кхачалца лаккхдерга мехка доагора балансера лерхI.

Машинаш эчиг метала чакхьяхаче промышленноста продукци шера 9 процент дукхагIа хьаe лерхI. Машинаш ерий лоархIамегIара лаккхар сенах латт аьлча, из лотт, хьеча хIамай дикал ешагарга дена тоаярах, балха оасарле лаккхагIа йолаши кхоачегIен дола машиний оборудованеш тайпаш кара лерадделга сихдерах.

Ала дезаш да, халкъе леладу товараш дукхагIа хьадара еза-йоаккхача индустре хьатIадоагIача шера хIанзалца тийначул дукхагIа машинаш, бедал, материалаш тергдар. Дувцаш дар да кIадаш, барзкъаш, кога гIирс, культурно-бытовой гIулакхашта лаьрхIа предметаш хьадара даькъе химически бедала лоархIам лаккхбалара хьакъехьа. Еза-йоаккхача промышленноста предприятешка дукхагIа арахецаргда холодильникаш, барзкъаш дутта машинаш, телевизораш санна дола товараш.

Арахецаш дола массе тайпа кIадам 9220 миллион метрга дIаккхача деза да, трикотажни кIадаш — 932 миллион, кога гIирс — 477 миллион пар. Цу тIа а, къаьстта уйла тIайохийтаргйолаш я цу товарий ассортимент шеръяраи хиыал лаккхъяраи.

Ялатийн заьтта доахача культурайн, шекара свеклай, коартолий, баьца даарий хьувкьаш дика хилaро йиш хулийт хьатIадоагIача шера кхачаш продукташ 1964 шерарчул 10 процент дукхагIа арахеца. Шекар дукхагIа доаккхарга 8 миллиони 610 эзари тоннага кхоачаш, е 25 процент, генарий даьтта — 2 миллиони 147 эзари тоннага кхоачаш, е 17 процент. ЛаьрхIад маькха-булкай кондитерски товарий дикал тоае а ассортимент шеръе а, хIаьта иштта чкъаьрийн продуктай дукхагIа кхьдола тайпаши хьаде а.

Халкъа боахама эшараш Iалашдар духьа транспортен бувзамен дерригa тайпаш дIахо дегIадоаладе лерхI.

Юрта боахам дегIабоалабар — керттерча лоархIамера декхар

Ухх тIеххьарча шерашка, йоах докладчика, юрта боахаме оттаьл пхьовок заданеш кхоачашъеш хинлаш. Юрта боахама кулгалдара цIенхаштта гIалаташ даьд — колхозой материальни безам тIабахийтара принцип телхаяр, администрированеи, хаддаца организационни хувцамаш дара тIехьадалар — из долла хIана воча оагIорахьара Iаткъаш да юрта боахама гIулакхашта. Климатически хьалаш Iалаьмате аьттуй боацаш хилар бахьан долаш вай юрта боахама къаьстта хала дар дIалаха шу. Юрта боахам тIехьабисар ца Iаткъаш диса йиш йолаш хацар мехка еррига экономика дегIаяра. белгала аьлча, бахах предовольствени промышленность бедалцен Iалашъяра.

Лаьтта лeладара даькъе ухх шера тоьаш дика результаташ яьхар. Каеттама хьалаш аьттув болашагIа хилар. Ялат, шекара свекла, гIудургий фу, боамбе, коартолаш эдара паччахьалкхен планаш кхоачашъяь ца Iеш, кIоалг-дукха тIехкхоачаш а яьй. Уж продукташ а, хIаьта иштта баьца дараш, сом, тхьовка дIаихачи шераццахьарчул дикха дукхагIа кийцад.

Уж дика результаташ белгал а йоахаш, вай ала деза да, юрта боахам бIаргча хьалийсачох хьайбай боахам къаьстта тIехьабисар хIана а гаьлла дIадаьхха далажеш хилар. Пулакхаш юрта хилара бахьанех еаI да, юрта боахама материальни база ухх тIеххьарча шерашка чIоагIъенна яле а, цхьабакъда, хIана а на кхоачамбоалаш ца хилар. ТIехьатетта йиш йоаца декхар латт вайна хьалхашка — шелгта сихагIа кхоачамхилaл юрта боахам тракторашца, хIанзарча машинашца, удобренешца Iалашбеза.

Производстванa механизаци хилащ яр юрта боахамера производство дукхагIа а къахьегама оасарле лаккхагIа а хулийтаргйолча керттерчи хьалех ваI да.

1965 шера, дIаихача шерашкарчул, дикка дукхагIа машинаш колхозаштен совхозаштен яла йиш я вай промышленностаги. Совхозашкен колхозашкен кхоачаргья 340 эзар трактор, 80 эзар ялаташ чуэца комбайни, цул ахи машинаш еши наьха хIана ац аьнна йола кхы тайпа юртбоахами машинаш.

1965 шера колхозашкен совхозашкен кхоачаргья 1964 шерарчул кхоалагIа дакъа хIана яц аьнна дукхагIа минеральни удобренеш.

Юрта боахама дикка ахча хеI гIишлош хьалъяра ишча гIулакхашта лаьрхIа. Производственни гIулакхашка юхйта аьнна 1965 шера плана тIа хьожальй 5,7 миллиард сом капитальни вложенеш, уж соалкарчул 18 процент дукхагIа я. Капитальни гIишлош хьалъяра дукха ха а йолла паччахьалкхено колхозашта 1,5 миллиард сом кредит лурга. 1965 шера де дезаш дукха балхаш за лаьттаашка хий дилларах ушал лотта лаьттаи долаьарах.

ДIахо а юрта боахамега капитальни вложенеш дукхагIа ухийтаргья паччахьалкхено. Союзни республикай Министрий Советаш декхаргйла я юрта боахама хьежадеш долча ахчах пайда нийса эцига Iалашде, эггара лоадагIча хана дарегIа продукци дукхагIа яла йиш хургйолча лоакъоещкен боахамашкен уж хьалхарча аргIанна дIа а ухийташ.

Мехка керттерча лоархIаме болча хьайбай боахаме ухх тIеххьарча шерашка лаьгIъялийтай керттера производственни культураш яхара, керттерча даькъе кIаи рожи заккхара еш хиина уйла.

КПСС Центральни Комитети Советски правительствои оарцагIъяьннай хьайбай боахам тIехьабисара, хIаьта из сихагIа айбара де дезар деш а я. Ухказа дикха даргдоацар да доакъарий база чIоагIъяра практически гIулакхаш чакхдоахилга.

Совхозашкен колхозашкен общественни производство дегIайоалаяра къаьстта боккха лоархIам а беш, партен правительствен цу цхьан хана дикха даргдоацаш лаьрхIад колхозахой, белхлой, гIулакхерча наьха шо-шоай доалахьара гIонна бола боахам дегIабоагIилга сопадеш оттадаь, кхетамца доаца, нийса доаца доаленаш дIадоахилга, доахан долча наха теха налог дIайоаккхилга, доахан долча нахага концентрированни доакъараш доха аьнна решени яьй.

Юрта боахама белхлой шурий никара безам дукхагIа хилийтар духьа цу тайпара лаьрхIад шурийна оттадаь пачхьалкхено шурах тела мыхаш лакхде. Миттача хьале хIана шурийнен шурий продуктатен долаш дола розничи мыхаш хувца ца луш шоаш долча тайпара дус.

Ухх тIеххьарча шерашка цхьайкха юрта а боацаш йола рекомендацеш указанеш кIезига тийнанц агротехника, дIадувча лаьттай структура, доахан леладара дешашта, юрта боахама кхьча дешашта.

Совхозашкен колхозашкен, социалистически юрта боахама къахьегамхоша, паччахьалкхен закупкай планашка хьежжа, производственни планашка шоаш оттаде йиш а я, оттаде а деза дIадуча лаьттай боарамаши структурен, хьайбай боахан дегIаахара лостамаш.

Плана тIа оттаьча мероприятешца йоакъостал дергда юрта боахам тIехьабиса хилар дIадаккхара. Цхьабакъда, из йоакхен тоалхаверен декхар дизза лоацача хана кхоачашдулургдац.

Парте Центральни Комитети СССР Министрий Советеи СССР Госплане тIадилад юртбоахама производство тIехьайнсара ухх гаргарча шерашка пIендаь дIахоаккхаргдолаш йоха шера плана проекти тIа эшаш йола капитальни вложенеш, материальни ресурсаш, хIаьта иштта юрта боахам айбергйоли гIулакхаш а оттадела.

Капитальни гIишлош хьалъяр

Ухх дIадахача 6 шера, йоах А. Н. Косыгина, промышленностага, транспортага, юрта боахамга, чуйеча цIенойн культурно-бытовой гIишлош хьалъяра дIадахийтаx 200 миллиард совгIа сом ахча, е Советски Iаьзал даьча дешш цу хана кхаччалца долча шерашка дахийтар массел хIана дах аьнна. Цу 6 шера болх бе йолаллийтай 5 эзар совгIа йоккхий промышленни предприятеш, пачхьалкхен керттера фондаш 2-зза хIана хиннаш аьнна дукхагIа хиннай. Дикка пердаьккхай болх бе йола керттера фондаш.

Пачхьалкхен капитальни вложенеш 35 миллиарди 400 миллиони сом хургья 1965 шера.

Капитальни вложенеш дукхагIа дIаяхийтара темпаш дукхагIа лакхъе лерхI юрта боахаме, химически промышленносте, царца дувзаденна долча доакъошка, хIаьта иштта яйтача, кхачан, чкъьарий промышленносте, наха бытовой гIулакхаш ду предприятеш хьалъеча. Капитальни вложенеш дика дукхагIа хIайохийт Iаьржачен бесаш долчен металлургеген доагора промышленностаген. Капитальни вложенеш дукхагIа дIахийта лерхI чуе цIеноши хьалъяргга а.

1965 шера болх бе йолалийта лаьрхIад беррига а дIалаьрхIача 35 миллиард сом мах бола керттера фондаш, е ухх шерарчул 4 миллиард сом дукхагIа. Плана тIа йоккхий заданеш оттаю производственни мощносташ болх бе йолалийтара а.

Цул тIехьагIа докладчика дувц гIишлой балхашта проектировани, планировани яра, уж вIаштIехьдара юкъера доккхий кхоачамбоацарш дIадахара дешаш.

Цхьаза хьахаю вай хьалъеча тIехьагIа экономически гIойленагIа йоаца объекташ. Ухх дIадахача шерашка капитальни гIишлошка дIадахийта ахча лерхI шера планах лаьрхIа хиннаяул дукхагIа да, хIаьта болх бе йолалийта мощносташ кIезигагIа я.

Юха а хьажа деза могаьлча тиешеш. цхьабакъда, белача маьха йолча проекташка, цу даькъе юрташка хьалъе лаьрхIача объекташка а, хIаьта царех экономически гIа ирши хьахарна еза.

Хьалъеча гIишлой дикал лаккхъяр — гIишлошкахой лоархIамегIарча декхарех цаI. ХIанз еча тайпара дукха гIишлош вай хьалъеча хана гIишлой балхаш дикагIа хилийтара хьадерхараш лоатIе йиш яц вайта. Хьалъеш йола предприятени чуе цIеноши вай халкъа долча гIулакхна дуккхача шерашка дахаргдолаш хила деза.

Декхар сенах латт аьлча, из латт, капитальни гIишлош хьалъяра юкъе долаш дола кхоачамбоацараш лоацача хана дIа а даьха, капитальни вложенеех бола пайда дикка лаккхбарах, производственни мощносташ сихагIа болх бе йолалийтарах.

1965 шера халкъа вахар тоадара де дезарех

Плана проект оттаеча хана, йоах ораторa, парте Центральни Комитети правительствои массе оагIорахьа хьежар халкъа вахара боараш лакхбара ахийта йиш йолча ресурсаш хьакъехьарча лешага, хIаьта 1965 шера бахархой реальни доходаш цхьан сага лоархIаш 7 процент совгIа дукхагIа хулга плана проекта тIа оттаде а лаьрхIад. Реальни доходаш духха тIаккхеташ хул из. Шоза совгIа дукхагIа хул из 1959—1964 шерашка хIара шера юкъера лаьрхIа хиннaчул.

Бахача наьха реальни доходаш

(ДIаходоал 2-ча оагIо тIа).

СССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПХЕЛАГІА СЕССИ

1965 ШЕРА СССР ХАЛКЪА БОАХАМ ДЕГІАБАРА ПАЧЧАХЬАЛКХЕН ПЛАНА ХЬАКЪЕХЬА

СССР Министрий Совета Председатела А. Н. КОСЫГИНА доклад

(Чаккхдерг. Доладар 1-ча агіо тІехь)

1965 шера заккхурчІ ягаца хьалха къахьегамах тела мах сорбаккхара чотах. Болхлойн гІулакхерчи баьккхи юкъера алапи 4,5 процент лаккхе дерІі, ухх тІеххьарча ялх шера ма шера юкъера лаьрхІача 2,1 процент мара лакх ца деннача метте. Цу тІа а болхлойн гІулакхера ккхи шера 2 миллионан 800 эзарл еза дукхаглІа а хийна, 76 миллион сагага дІакховчаргба. Цул а дикка дукхаглІа лаккхургйн болхлойн юкъарча боахамгара колхозхоштта хьатІайоглІа дохйдаш.

Уххал хьалхаглІа хиннача СССР Лакхехьарча Совета сессе тІайндад аьехархошта, лорашта, юкъарчал доаццаш бахача наха гІулакх деча доакъошхарча кхьча болхлошта алапи лаккхдарах дола закон. Цу законага хьежжа къахьеганах мах телпа кердд условеш 1964 ш. октябрь бетта деиз юкъейоалайна къийбаседа районашка бахача наха гІулакх деш долча деррйгача доакъой болхлошта, хІаьта 1964 ш. 1 ноябре дена — деррйгача мехкарча просвещени уккхцІено доаларей болхлошта. Из бахьан долаш 9 миллион сонгІа болхлой алапеш юкъера лаьрхІача 23—25 процент лаккхенна.

Цу законах чуІеча цІеной-коммунальни боахамеи цІагІа эша гІулакхаш деча предприятейи болхлой алапеш 1965 шера ІІІ-ча квартале лаккхе делаш да, хІаьта юкъарчал доаццаш бахача наха гІулакх дарца дувзаденна долча вокх доакъой болхлошта — 1965 шера ІV-ча квартале. Цу хана чаккхдаккха лаьрхІадар алапе лаккхагІа йола минимум юкъейоалаелга.

Уж мероприятеш лоацагІа йолча хана чаккхъяхйра йолча торон хьакъехьарча дешага хьежжа парте Центральни Комитетеи правительствои. Лакхехьарча Советага чІоагІъяйта тІаьхь хІанналие лаккхдаца долча, доакъошка оттаьача минимумага кховчаш болхлой ставкаши окладаши 1965 шера 1-ча январе денза лаккхдарах йола предложени. Цу тайпара, 1965 шера юххе дена массанахь а чаккхдаккхургда халкъа боахамерча алапе керда минимум юкъейоалаелга. Цунна ийсса предложени цу чуІеча цІенойн-коммунальни боахаме, торговле, бахача наха гІулакхаш деча, кхьча, доакъошка бахка болча болхлошта алапеш лаккхдергІ аз шера гаргадолал 1965 шера декабрь бетта ца а доаккхаш 1963 шера 1 май хьатІакхачаелехьа из чаккхдаккха а.

Уж гІулакхаш чаккхдар бахьан долаш 9 миллион сонгІа волча сага алапи планах лаьрхІа хинначул хьалхагІа лаккхдергда. Къахьегамах балара керда условеш юкъейоалайна хадаш лоацъора чотах цу болхлой алапеш кхы тІа а лаккхургда 890 миллион сом. Из цхьы оттаьал Лакхехьарча Советага чІоагІъяйта тІаьхьача 1965 шера Паччахьалкхен бюджета расходашка.

Парте Центральни Комитетои СССР Министрий Советои дІахо а кертера уйла тІаухийтаргьа къахьегама оасарле лаккхъара, производства результаташ тоаяра ларда тІа болхлойн гІулакхерча лаьхен алапеш а колхозхошта къахьегамах тела мах а лаьхбарал эргабоахаш тоабари, лохагІа дола алапеш цхьан хана лакх а деш.

Ухх гаргагарча хана халйъо леладу товараш даим дукхагІа хьадоаца цхьана боккха теркам тІадахийта беза торговли общественни питьйнна шера дегІайоалалра, культура учреждениеши коммунально-бытовой предприятеши хьалъяра.

Халкъа эша товараш 1965 шера паччахьалкхени кооперативни торговле 7 миллиард сом сонгІа дукхагІа лохкаргда, 1964 шера дукхагІа дехкараш дерригаш а 4 миллиарди аз миллиарди сона кхьча товараш мара доацача.

Цахадаши дикеи баракъаш, кІадаш, пога гІире, пхьегІаш, мебель, электробытовой прибораш, радиоприемникаш, телевизораш, баракъаш дутта машинаш, сахьташ, фотоаппараташ, дукхах кхьдола промышлении товараш дехкара тоъал товарий ресурсаш я найта. Нагахьа санна уж товараш дохкаргаа цхьанахьолча районашка юкъалдоале а, бедал е уж хьаду мощностех ца тоъар бахьан долаш дале, уж араденача предприятешта, е уж дохкара декхар тІаьатташ йолча мах беча организацешта бола во бар бахьан долаш доал.

Хоаш мадарра, хІанзалца мегадац вайна бахача наха мелъаш хойлаш дикаш хилийта. Ухх гаргагарча шерашка гикка дукхагІа уж хьарйр бахача наха уж мелъаш Іалашъяре духьа хІана кийчъяьй холодильникаш араюна мощносташ дукхагІа терье лаьрхІа йола мероприятеш. 1965 шера а йохха дерхІ цхьа миллиони барзІ біаь эзари холодильник, е 1964 шерарчул 76 процент дукхагІа.

Продовольствени товарий ресурсаша йиш хулийтаргйа бохача нах 1965 шера пакхдаш маьлхаца, макаронашца, крупашца, шекарца, кондитерски товарашца, гекарий къаьтаца, консервашца, цхьаболча хьача продовольствени товарашца тоабар. Цунна дикка дукхагІа йохкаргъа кІай мелхх.

Соалкарчух дукхо а дукхагІа кийчъйий ухх шера коартолаш, бахца хьераш. Торговле болхлой дейхарилла бе, мельош а дика а коартолаши бахца даараши нахага хьашт хиннача хана эца йиш хургйолаш, коартолаши бахца дараша ца тахийташ дика ханага даха.

1965 шера кхы а цхьайола хелонаш юсаргьа баха нах хьайбай продукташца ІаланГбара гІулакхах. Бахача наха духхи маша дахттех лоаттаделга ухх гаргарча хана товаргдолаш къаьстта гІулакхаш вІаштІехьдоахаш я правительство, хІаьта цхьбех цкьадарни 1965 шера плана юкъе а дихьад.

ХІана предприятеи силадашкеи тикашкеи шортта да тийна бьча кІайнай, кІадай, кога гІирсе, кхьча промышленни товарий цкьадала тайпаш. Правительство лаьрхІад цу товараш переоценка е, хІаьта 1965 шера плана тІей бюджета тІей цу гІулакха дикка ахча хьожалаьл — цхьа миллиардаи кхо біаь миллион сом гьатга. Цу тайпара, уж товараш керетІча йахкез йиш хургьа, бахача нахага, бахарна нанІатагІа хилийтар духьа къаьсттача тиралжа уж дохкилга вІаштІехьдоаккхаргда.

1965 шера дІахо а дегІайоалаергья кооперативни торговли. Колхозхой гІоира бола боахам дегІабара бокъо йоалаш оттаьш, хозропаш ІІалдаарах, шера йоацилаш, колхозни рынке бахка товарий дукхагІа е хургІа, цар мехаш лох а хургІа. Дукх боахо бик хола дел общественни бахча кийчбелга тоабара гІулакх.

Бахача йиш хуш дола бытовой гІулакхаш ухх тІаьххьарча хана пІеий-дукха тоабенна. Цкьабакъда, цуи хІаннарча боарамо вайна цкьакхха дича кхоачаме йиш долаш дац. Наха бытовой гІулакхаш делках хІаннарча Іилмана, техникана, производствана карагІаьнарех пайда эцаш дола общественни гІулакхий дикка лаьна де деза вай.

Бахача наха бытовой гІулакхаш лара бахкий боарам 1965 шера 1964 шерарчул 19 процент лаккбе дерхІ. Юрташка 1,5-аза сонгІа лаккхургба цу бахкий боарам. Къаьстта дукхагІа шерлу баракъаш дутта моттигаш, баракъаш химически цІенлуш цІагІа лелаеча приборашта бемонт юн предприятеш.

1965 шера плана башхалонех наІ — халкъа образованега, Іилмага, культурага, уккхцІено лорадерга, физкультурагеи спортагеи, социальни Іалашонга, социальни страхованега, дукха бераш долчеи цхьа болчеи коаноьшта телача пособега дІалодар дикка дукхагІа кулаш хилар. Уж расходаш 37,4 миллиард сом хургья, хІаьта из хул 1964 шерарчул 4,3 миллиард сом дукхагІа.

1965 шера берий бешамашкеи яслешкеи 7,7 миллион бер хургІа. Цкьабакъда, берий учрежденеш дІано а кхоачайбатщ яц. Берий бешамаши яслешти сихагІа хьалъъяхара де дезар дергда правительства. ХьатІаоагІача шера берий яслешка а бешамашка а бераш дІачуэца кийчъергья 500 эзар бера кертаз моттигаш, 1964 шера кийчъяьр 440 эзар моттиг мара ца хиннача. Уккхал дукха моттигаш берий учрежденешка хьалхагІа цІаккха а кийчъяьян цай. Дукхьашка дергдолаш да иа.

1965 шера плана тІа кхы а дукха оттаьй къахьегамхой материальни хьал-торе лаккхъара тІаерааль мероприятеш.

Халкъа уккхцІено лорадара боккха лоархІам а беш, правительство къаьстта хьежар бахача наха дІеш дола медицински гІулакх тоадара къанъехьарча дешага. Медикаментий цкьацадолча тайпашта 1965 шера 1-ча январе дена розничный мехаш лохде лаьрхІад. Цул сонгІа, 20 процент хІана даьдац дьмна лаккхдаьд больницашка а инвалидийна къоалойн цІеношка а дарбаш дайташ болча уккхадошта мах боацаш чІажецача медикаменташка додача ахчан боарамаш. Лабораторешка дарбаш дайтача цкьацайолча категорех болча уккхадошта мах боацаш молкаш теІна оттаддъа.

1965 шера ІV-ча квартале лаккхергда болхлоштей гІулакхерча бахкий кхоайнала телача пенсеш а хІаьта иштта хІана къаьнала телача пенсеш лохагІача боарамел лохагІа лола, цхьабар оттадаш бисар тераша пенсеш а лохагІа дола боарамаш. Колхозхой пенсеш Іалашбарах долча кийнайа дьйнна 1965 шера пенсеш ядарга 6,8 миллион колхозхочо. Колхозий членаш болча кхалнаха пособеш ийдергІа бераш кхапрахи бер дараш.

Цу деррйгача гІулакхашта кхы тІа а дикка ахча хьожаяьд правительства 1965 шера плана проекта тІей бюджета тІей.

Партеи правительствани къаьстта боккха лоархІам бу чуІеча цІеной проблема. Ухх тІеххьарча ялх шера вай мехкарча кхоалагІа декъа йуойболча наха тоадаьд шоаш чуІеча моттиглий хьалаш. Цкьабакъда, чуІе цІенош хІана а ІалакйатІе дукха вай. Цудукъа нийса лархІа йиш йолаш дац ухх тІеххьарча шин-кхаъ шера чуІе цІенош хьалделга бокъо йоацаш лохдар. 1965 шера дукхагІа хьалдергда чуІе цІенош. Массе оагІоргахьара йоагІача финансировани чотах хьалде дерхІ 84 миллион квадратни метр чуІе моттиг йоли цІенош, ухх шера хьалдьрак 78,6 миллион квадратни метр хиннача метте. 1965 шера хьалдеш доль чуІе цІенош дукхагІа хургда, цул хьалхагІа дІадахача мохагІча шера хинначул.

Опыто хьахьоккхачох, халкъа боахама цІанаш кхоачамъйрй лаьттиа юкъе кхы тІа а гучаяьл бюджето ресурсаш доходаши. Парте Центральни Комитетои СССР Министрий Советои решени тІайна, кхы тІа а гучайаьна уж ерига ресурсаш 1965 шера юрта боахам дІахо айбаргеи бахача наха хьаштлола материальни культурни гІулакхаш кхоачамдарген уккхтаргдолаш.

ХІана а сагота кхоачаше дезаш дукха деш за вай советски наьха бахарн быти тоаяра лаьхъе. 1966—1970 шерашта пхе шера плана кийчъеча хана кертера уйла парна тІейохийт, хІаьта советски халкъа хьал-торе дІахо айярк къаьстта гІулакхаш белгалдергдолаш а да.

Ухх тІеххьарча хана вай кеп йоазом тІа дукхача Іилмахоша, промышленноста, боахамеи плановии органий болхлоша хийцад боахама кулгаллара гІулакх дІахо эргадаьккха тоадара хьакъехьа предложенеш а телаш. Цу йеша боккха лоархІам а беш, парте Центральни Комитети правительствои хьожаргья цу предложенешка, дахаза дергдоаца гІулакхаш чаккхдоахаргда халкъа боахама деш дола кулгал тоаяра.

Боахама расчет юкъейоалалар, экономически нийса вІаштІехьдаьха маьхаш оттадар, хьахулча пайдан лоархІам лаккхбар, лакха оасарле йолаш къахьегарах тешшаме а дакха а материальни еоширени яр вай экономика сихха айергйола лоархІамера хьалаш да.

Советски арахьарча политика декхар—коммунизм хьалъяра машарера хьалаш Іалашделга

Цул тІехьагІа докладчика дийцар Советски правительствра арахьарча политикех цкьадола дешаш.

Арахьарча политика даькъе, йоах цо, вай правительствана шийн кертера декхаб ду социализми коммунизми хьалъяра маьрша хьалаш Іалашделгах, керда дунен тІом ца хулийтилгах. Социалистически содужества мехкаш кхетадена хулга чІоагІдара, кортамукъаден революционни бахамаш хьалйецара. Азе, Африка, Латински Америка шоай лоІамерча паччахьалкхенашца бартхІалагІой гІулакхаш дегІайхулара тІабераабаь ба вай паччахьалкхен арахьара политически некъ. Из ба машар чІоагІбарйр дунен халкъашта юкъера кхохкам кІаьдбарам, тайпи тайпара социальни строяш йола паччахьалкхенашт маьрша ахара принципаш лерагІа чаккхъядара тІаберабаь некъ.

Цкьабакъда, харцахьа тургар чІоагІча маьарга бола духхьалареи оттем наьъ Іома дьабийла махьамайн ахна кийтача. Империалистически рейдаши империализмах кйзаша йола хІама ду, дунен халкъашта юкъерь кхерамале чІоагІ па даийтар, шоашта тоача тайпара шоай вахар хьалдара лоштьарле яр дукха. Цу чоалхаерча хьало даиж йоакхо е вва вай советски наьха маьрша къахьегами вежарашха долча социалистически мехкий кхерамалеи тешшаме лорара хилалва дарг мел доьхар шоашна долаш долча вай гераийцарча шийн тІема хиза.

Массане а юкъарча машара кхы ликазгІа дешам пхьалхха ба паччахьалкхенашца долаш дола гера, цу лаькъе кхерим гера а, цІендаь дІадаккхарал. Дунен халкъашта юкъерча конференцешка ;байтана доаца къамьлаш делга хила йиш яц гера хІадоаккхилгах. Вай тІехьа гера хІалаккхара кхеами планаши кхоачашъяра, хІаьта из лоархІамера проблема къоастаергйола тайпара лаьхъаш лаха кийча а да.

Массане аьцІендаь гера дІадоаккхилга кхоачашъе а гІерташ, вай цунца цхьана тІехьа да кхы хІама ца хулаа а сихдаь хьадеш латта герз соцадайтаргдола гІулакхаш чайлдахара а.

Советски правительство хьежай Советски Союзо оборонага дІадохийташ дар дІахо кІезигдара хьакъехьарча дешага. СССР Министрий Совето шута юшийга тІаяхь 1965 шера бюджета тІа СССР Геразнцарча Низаика дІадоаар 500 миллион сом кІезигде яха предложени. США правительства викалашта уж жамо заявлени хьй вайга ВІашагІ-кхийттача Штатий правительства планий хьакъехьа. Цу заявленешкара гуш да, США правительство а цу тайпара 1965—66 бюджетин шерара шийн тІема расходаш кІезигье лага хилар.

Дунен халкъашта юкъера кхерамале бахьан долаш латтабеча къонсаме боккхача лоархІаме хилада а вІашагІкхийттача Къамий Организаци — закъа лоацаш дунен тІара 115 мохк а болаш йола из лоархІамера форум.

Машар чІоагІбара лоархІамегІара хьал за Европе тешшаме кхерамале оттаяр. Европейски кхерамале чІоагІъянзен германски дош машара наькъана къоастадара хьакъехьа барт вІаштІехьбаккханзен барт ца хилар даим хоеш да Европа халкъаш.

Пулаккхаш кхы а чоалхаегІарча хьала тІа отташ латт дукхача оагІорахьара НАТО ядерни низаш вІашагІтохара Малхбузена шерра кийчо еш хилара. Советски Союзо къонсам лоатта а бу, хоатта а бертба дукхача оагІорахьара НАТО ядерни низаш вІашагІтохара дукхала. ХІана бтта хьал терпал а деш, Советски правительство тІехьа я Европе чІоагІа машар ІалашбергІа чІоагІа хьаштдолаш йолча паччахьалкхенаша — Варшавски договора юкъе дакъа лоацараша консультацеш йича баькъахь хургъяр кхьча уйлаяна.

Дунен халкъашта юкъера къонсаме дешаш машара наькъаца къестадара тІехьа хиннай Советски Союз лаьм. Вай малхбузехьарча державашца переговораш яра раьза а да, къонсамера проблемаш тагІертдІа саббарагІеи къоастаяра гІехьаотта нийсе а яь. Докладчика дІахо йоах, США-цара, Англецара, Францецара гІулакхаш дегІадоаладара тІехьа латт Советски Союз.

Дикка дегІадьагІаш латт Афганистанацареи Финляндецареи Советски Союза гІулакхаш. Советски Союзашта кийча я Италецара, Японецаре, Швецецара, Данецара, Норвегецара, Австралецара, Турцецара, Иранацара, Грецецара, кхьча капиталистически мехкашцара шийн бувзамаш дІахо дегІадоаладе.

Вай лоархІ, Советски Союзаи капиталистически мехкаштеи юкъе бокъонца йоккхе вІаши гІойле йолеш торговли шерра дІайолаяла йиш йолаш хилар.

ХІана вайна духьал нийслу, цкьайола Малхбузен державаш, дунен халкъашта юкъера кхохкам кІаьдбара хьаштаца духьал а йолаш, вІалла бокъо йоаца хІамаш леладеш йола факташ. Деррига дуне чІоагІа оагІаллегаа Конгорча тІеххьарчи событеш. Советски правительствано шийн мехка общественностои хьадла харцаькъа лаьрхІер Конгора Бельгеи США-и интервенци.

Советски правительства лаьрхІа дув Карибски форда районера, Къулба-Малхбоален Азери, агрессивни империалистически гІозараш доаццаш хьалеш йолча дунен кхьча районашкь событеш дегІа миште ух. Советски Союзо дІамхийкаду, вежарашка долча социалистически мехкий — Вьетнама Демократически Республикаи Куба Республики кхелаш лаькъе йоацаш ма юкърг иа хилар. Из кийча я эшташ дола новкъостал царна де, нагахьа санна агрессорашна царна кулг айдаь бола хуле.

Раьза хиннва ала йиш я вайта, къамий-кортамукъаден болаш хІара шера керд-керда толамаш доккхаш латтача Азеи Африки дукхагІа йолча шоай лоІамерча паччахьалкхенашца Советски Союза чІоагІа доттагІлеи гІулакхаш тоссаденнад, аьнна. Африкански континенте дика доттагІий ба вай: Халкъе Алжир, ВІашагІкхийтта Іарбий Республика, Гана, Гвинея, Мали, кхыдола мехкаш. Шерагара шу массаза дола дукхагІа шерлуши тоалуши хьалоагІа Индецара, Индонезецара, Цейлонацара вай гІулакхаш. Тоалуш догІа вай гІулакхаш цкьалола Латински Америка мехкашца а.

Новкъостий депутаташ! Коммунизма идеаш котъехар духьа, деррйгача дунен тІара машар чІоагІбар духьа лйеттабеча къонсанга гІолла вай этара гаргатІара доттагІий соратникаш — уж социалистически мехкаш да. Уж гІулакхаш массаза а нийсхо йолаш хилара, суверени боккхаш ларлІа, хІара мехкаш хьаштаи еррйгача содружества хьаштанца нийса тардеш хилара бола хьоккхаш хилийта гІерт Советски правительство. Аттача гІолла хьахулаш дац уж тайпа гІулакхаш, амма цегІа хьахулйр дац уж. Цкьабакъда, вай чІоагІтта дог тийша да, социалистически мехкий доттагІали кхоадалари даим чІоагІлуш дІагІоргхилара, царна юкъера политически экономически барт-цхьоагІон гІулакхаш кхы а дукхагІа лаккхургхилара.

Вай боккха лоархІам бу ерригача социалистически паччахьалкхенашта юкъера шерра экономически бувзамаш дІахо дегІадаххара. Из хьахьокх социалистически мехкий дунен халкъашта юкъерча экономически организаце — ВІаши юкъерча Экономически Новкъостлеи Совете халкъа боахама планашта координаци яреи производствана специализаци яреи гІулакхе цІенхаштта бе латтача балхо.

Дош дала йиш я сога, доала, новкъостий, вай партеи Советски правительстваи социалистически содружества цхьоагІох кхоталлара марксизма-ленинизма принципаш ларда тІа чІоагІлъра дола хІана делгах шоай еггара хьалхарча оргІанара декхар лоархІам хилара.

Доклад чаккхйоалача А. Н. Косыгина йоах, ухх шера октябрей ноябрей хиннача КПСС ЦК Пленумий решенеша шерра торонаш хьайийлай коммунистически общество хьалъечча ерригача советски наьха творчески инициативаи кийр хьалдакъа лаьцарах.

1965 шерара халкъа боахам план — семилетка тІеххьарча шера план — хьалхашкахьа боккха цкьамкха гІа хургба Коммунистически парте вай халкъа хьалхашка оттадаь декхараш кхоачашдаргахьа. Из план чІоагІачаи реальни ларда тІа оттаяь а д, хІаьта промышленни предприятей, гІишлоний, колхозий, совхозий болхлошта хьалхашка, ерригача советски наха хьалхашка цо оттадераш доккхий лоархІамерех декхараш а да. Вай парте Центральни Комитети Советски правительствои дог тийша я Коммунистически партена гоналъа айха кхоталенна долча вай халкъа дерриге низаи энергеш уж декхараш кхоачашдоара тІайохийтаргхиларах а шийн къахьегамца уж толаме кхоачашдергхиларах а.

Іилма-технически прогресси производства кхоачамех пайда эцари

Вай массанна, йоах дІахо докладчика, чІоагІа теркe я Іилма массе оагІорахьара дегІадоаладара: халкъа боахама планашка тоъал дукха ахча хьожаду Іилма тохкамаш дара. Правительство дІахо а хьалдоацаргда Іилмахоша керда дІадоладаь гІулакхаш, цар тохкамаш, бертатъ балхаш дара царца хилаза дарг мел доаца хьалаш а хулийташ.

Перспективни тохкамашка Іилмаиназ тІаерзаде деза халкъа боахама лоархІаменгІарча доакъошка йоккха технически прогресс дургйола проблемаш къоастаяра.

Дукха хІама де довзаш ба Іилмайнаш, бахархошта тІа-тІа дукхагІа хьашт хулаш дола хІамаш кхоачашдара материальни рузкъаш дукхагІа йала вайта йиш хургйолаш.

1965 шера плана проекта тІа оттаду Іилманеи техникани карагІаьнараш халкъа боахаме юкъедахьара гІулакхаш. Іилма-технически прогрессо керда торонаш аьелла хьаеш йолча продукце дикал оалабгара дейа тоарам ассортимент шерьяра. Продукце дикан тоалгах отгара кертера, ухара лоархІамегІарча халкъа боахама дохкарех цай хулаш латт. Из хьалхадоах вай экономика дегІаухаш хьа мел бахьача наькъо. Из — общественни къахьегама оасарле лаккхъяр, духхдувлача кертерча къаьстех цаІ а бахача наха тІа-тІа дукхагІа дІалехача халкъа эшача товарашца уж тешшаме ІалашбергЈйола хьал а.

ХІана продукце дикалех йола проблема кердача тайпара оттаеш я. ХІанзале карадерзадаь хьанача хІамай тайпай дикал тоадарх тІайна Іац деш доли къамаьл, из да Іилма-технически карагІаьнарийн общественна тІа-тІа дукхагІа хьаштдолча хІамайн лоархІам а беш, араецаш йола продукце дикачох планашка кердалхара хьакъехьа а.

Продукце дикал тоаергйола вайхьех 1965 шера плана проекто промышленноста болхлошта. Цкьабакъда, из юкъиг мара яц, хІаьта цу оагІоразьа вай бе безар боккха бола а ба.

Ухх гаргарча хана къахьегама оасарле лаккхъяра денлаш кхы а дукхагІа сихъергйола гІулакх де дезаш да вай. 1965 шера плана проекта тІа оттадаь къахьегама оасарле 1964 шерарчул промышленносте 5,7 процентах гІишлош еча 6 процентах лаккхъелга. Къахьегама оасарле лаккхъяра чотах 1965 шера промышленносте шера сонгІа йоаккхача продукцех 70 процент йоаккхаргья.

ДегІабоагІача боахамо дІадех цунна доал дара системеи методаши хадаьнза вроайохаш тоеелга, цу тІа а уйла а еш деладе дешаз гІулакх, толашагІа йола опыт массе оагІорахьара Іомае а боахама вахарера керда, прогрессивни хІамаш терхалде а деза.

ХІана йолаш йоль планированеи боахама доал дареи система дикка оргальккха тоде езаш я. Парте Центральни Комитетои правительствои из дош Іомадеш а да, е йойтІаш йола решенеш а ергья.

Планирование даькъе халкъа эша товараш хьадара планаш потребительна деча заказий ларда тІа, промышленни предприятешти мах беча организацешти юкъе духхьалара бувзамаш оттаде дезаш хІайр терпал а йеш, уттаьвай ца йоала хьа хьаІаккхавчай. Планировани ерца тайпарчи порядкага доалар, шеко йоаццаш, дІахьалхашкахьа дахар хургда, хІана аьнча вІашагІъежжа йола планировани хоадамболашагІа хул, боахами бахача нахан эшарашца айхагІа юкъалу.

Заказий ларда тІа планировани...

СССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА СЕССЕНА ХЕТАЯЬ ВАХТА

Шера план—бутт хьалха

Семилетка ялхлагІча шера дика къахьегамо толамаш лаьхал Грозненски нефтемаслозавода дукхача установкий коллективаша. Къаьстта дика къахьийгаь Безлетный Василий Васильевича кулгалдеча № 16 йолча установка коллективо. СССР-а Лакхехьарча Совета сесси болх бе йолалуча денна сийлехна накъа а йоагІаш ухх шера план 30-ча ноябре кхоачашйир цо. 9-ча декабрга кхачалехьа шера планал сонгІа араийна продукци эзар тоннаш я. Уж тоннаш лох ца еш къахьегаш я установка коммунистически къахьегама цІи лелаю коллектив.

Хьалхашка латта декхараш толамца кхоачаш а деш, дика къахьегарца белгалбаьнна ба технологаш ЧІ. Меркулов, Охонина, Мурашкин, Калюжный, кхыбараш.

Къахьегама толамаш дахара цул дукха тІехьайисаш я. Лейковская Сергеевич кулгалду №№ 18, 19 йолча установкий коллективаш. Вайтови продукци араяйаза шера план цхьо а кхоачашъяьй пхелагІчеи бархІлагІчеи декабре. Из за сесси хьаеллача денна цу коллективаша кийчдаь къахьегама сонгІа...

Ч. САМИЕВ.

ТЕХНОЛОГИЙ ТОЛАМ

Тха завода установкай, сменай, бригадай коллективаша шерра социалистически яь йоаржаьй семилетка ялхлагІча шера план хамал хьалха кхоачашъяра. Ихье дьннача коллективай дег гара-денга хьинар совдуъл.

Завода установкий коллективашта юкъе хьалха латтачарех я Абасалиев Мамеда кулгалу № 1 йолча установка коллектив. Коммунистически къахьегама цІи леелаеча цу установка технологаша цкьайтта бетта план 8-ча ноябре кхоачаш а яь, планал сонгІа эзараш тоннаш мехкдаьтта сийрда продукташ еннай. ХІаьта валови продукци араяхецара семилеткан ялхлагІча шера план 7-ча декабре кхоачашъяьй цу коллективо. Иштта дика къахьегама толамаш дейхаш шоай баьккар установка технологаша сесси хьаеллача денна.

Установка технологашта шоай къаьстта дика къахьегаш ба операторашъ Ю. Бирюкхин, В. Варанов, операторий гІончаш Г. Штейнгарт, А. Дюйпников, кхыбараш.

В. СТАРЧАК,

Грозненски мехкдаьтта чекхдоаккхача завода планови отдела начальник.

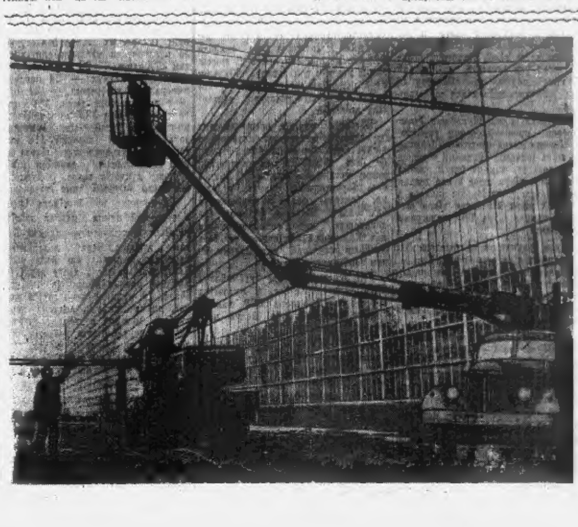

СВЕРДЛОВСК. «Уралхиммаш» заводе хьахаьь йоалаш латт сба-йоккха химически аппаратурай цехий блок. Яххаи чхов вІаьккхара массеха гектар хулаш найна дІахоачча помещенешка механизмаш тІоеш йийсаш латт. Керда цехий блок бе йоалайилтара тІера духйтаргьа боккхача химе предприятейтей гІишлонтеи лайтташ оборудовани дикка совъаккха.

Сурта тІа: сба-йоккхача химически аппаратурай цехий блок хьалъ йоалаш латт.

Б. Клепиковера сурт.
ТАСС фотохроника.

СССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПХЕЛАГӀА СЕССИ

1965 ШЕРАРЧА СССР ПАЧЧАХЬАЛКХЕН БЮДЖЕТАХИ 1963 ШЕРАРА СССР ПАЧЧАХЬАЛКХЕН БЮДЖЕТ КХОАЧАШЪЯРАХИ

СССР финансай министра депутата В. Ф. ГАРБУЗОВА доклад

Новкъостий депутаташ! Шо хьа-жийта а, шуга чӀоагӀъяйта а СССР Министрий Совето хьалхашка енача 1965-ча шерарча СССР Пачхьалкхен бюджето эшшаш йолча средствашца Ӏалашду, аьлар кей. Гарбузовá, социалистически экономика ӀӀахо а дегӀайоалаелга, халкъа хьал-торо лакхъелга, бӀй мехка ниэ чӀоагӀбел-га.

Укх шера толамо кхоачашъеш я халкъа боахам дегӀабоалабара план.

Халкъа боахама план кхоачашъя-ра йиш хилийтар бюджет кхоачашдьe. 1964-ча шерара СССР Пачхьалкхен бюджет, юххьанцарча хоанех, кхоачашъергъя доходашта 23,8 миллиард сом, а планех 101 процент, бюджетик бокъоний хьакъехьарча законага хьежжа юкъехьиэхьа хувцамаш а лоархӀаш, расходашта — 92,8 миллиард сом, е 100,7 процент. Ерригача союзни республикашта кхоачашъеш шоай пачхьалкхен бюджеташ.

Халкъа боахама плани бюджети кхоачашъяра новкъостал дир экономически ӀӀахьожамен бола чӀоагӀбара доалже советски, боахама, финансови органаша хьанаре болхаш даро. Шерарча советски общественностагара новкъостал а эцаш, партийно-пачхьалкхен тӀахьожама органаша ӀӀенхаштта бола бу боахамий чура резерваш сарнагӀйоахаш Пачхьалкхен а финансови а дисциплина чӀоагӀъеш.

Ишта бокха лоархӀаш болаш хилар 1964-гӀа шу юкъедахача кара СССР Лакхехьарча Совета палатай комиссеша халкъа боахама плани СССР Пачхьалкхен бюджети кхоачашъяра хьакъехьа СССР СНХ, СССР Госстроя, СССР финансай Министерства докладаш юиар а.

Цу дерригнена йиш хилийтар халкъа боахама плана ерригача за-дачешта йоаза а шийн ханнахьа а финансировани елга а. ХӀаьта ишта шера чухь хиннача КПСС ЦК-ай СССР Министрий Советей решенеш тӀара хьалдаӀа кхы гӀулакхаш кхоачашдеста ӀаладиЕ.

1965 ШЕРАРЧА СССР ПАЧЧАХЬАЛКХЕН БЮДЖЕТА ДОХОДАШИ РАСХОДАШИ

СССР халкъа боахам дегӀабоалабара кхелаца йоаза нийс а эш отчаь а 1965-ча шерара СССР Пачхьалкхен бюджет. Социалистически промышленность, эгӀара хьалхагӀа цӀй йпрогрессивнегӀа дола доакъош ӀӀахо а хӀзара, юрта боахам сихха дегӀабоалабара, къахьегамхой вахара хьал-торо лакхъяра, мехка обороноспособность чӀоагӀъяра эшаш йола ресурсаш хьожалй.

Доходийи расходийи юкъарча ахчанца 1965-ча шерара СССР Пачхьалкхен бюджет могалъй СССР Лакхехьарча Совета кхоалагӀча сесси. Халкъа боахам хьатӀадоагӀача шера дегӀабоалабара плац ӀӀенъаь въоастаяна а. ХӀаьта ишта СССР Министрий Совето тӀайпача решенешка а хийзаа, бюджета юкъедихьа доаттӀаш дола хувцамаш.

1965-ча шерара СССР Пачхьалкхен бюджет укх боаранерча ахчанца хьалхашка йиз: доходашта — 99,6 миллиард сом; расходашта — 99,4 миллиард сом. Доходаш расходех 165 миллион сом дукхагӀа я.

1965-ча шерарча СССР Пачхьалкхен бюджета расходаш 6,6 миллиард сом, е 7,0 процент алсамйоал укх шера кхоачашье дерхӀаш йолча бюджетах йоаччул. Мехка хьайаш дукха алсамъяллара дерза тӀа йоахуш бюджет дегӀадо. Халкъа боахама плана заданешта хьежжа, халкъа боахам дегӀабоалабаре пропорцеш тоаяра, экономически дегӀаахаяра техпаш лакха хилийтара, халкъа хьал-торо а культура а лакхъяра декхараш кхоачашдара машшара къаман доходаш ӀӀахьожаелга Ӏадащу бюджета. Бюджета тӀакхеташ йолча ерригача расходех доаттамъ хӀама ца эшаш 78 процент дукхагӀа къахьегамхой хьал-торо тоаяра доахийт.

1965-ча шера дахийта дерхӀ: халкъа боахамга — 42,3 миллиард сом (1964-ча шера — 38,7 миллиард сом), социально-культурни гӀулакхашта — 37,4 миллиард сом (1964-ча шера — 32,8 миллиард сом), обороннга — 12,8 миллиард сом (1964-ча шера — 13,3 миллиард сом), управлено бораматка — 1,1 миллиард сом — укх шера доахийтар миссел.

Укх хьатӀадоагӀача шера ерригача расходех 80 процент сомгӀа хьожаю халкъа боахам дегӀабоалабараи социально-культурни гӀулакхаштӀи. Цу цифраша чӀоагӀа тешабеш хьахьойк советски бюджет машарен хӀама хьакхоллӀарен бюджет хилар.

Халкъа боахама финансировани ара хьожале лоархӀад 75,5 миллиард сом. Цу даькъе предприятей шоай средствай чотах — 33,5 миллиард сом. Цу гӀулакхашта еш йола расходаш укх шерачул 4,9 миллиард сом, е 6,9 процент новкъарьгъа 1965-ча шера.

Цу средствай чотах чакхдаккха дерхӀ капитальни вложенеш промышленносте а, юрта боахаме а, транспорте а, халкъа боахама кхыча доакъошка а керттера фондаш болх бе йолалийтарен йоккха програм-ма, хийна шерга дерхӀ наха чуӀеш культурно-бытовойи гӀишлош хьалъелга.

1965-ча шерарча СССР Пачхьалкхен бюджета доходаш укх шерачул 5,8 миллиард сом, е 6,1 процент дукхагӀа хургъя, социалистически боахамгара хьатӀадоагӀар 91,7 миллиард сом дургда. Цу даькъе:

(Миллиардаш сомашца)

	1964 шу (чӀоагӀаьд)	1965 шу
ТӀадоагӀача пайдашта тӀера ю отчисленеш	29,5	31,6
Оборота тӀера ду налог	35,2	39,1
Пачхьалкхен предприятешен организацешен социальни страхованена тела вахнеш. Колхозашкарей кооперацерей йоагӀа подоходни налог. Таможенни кхыйолей доходаш	20,6	21,0

Шерагара шерага совбуш пайдайи пайдаш тӀера бюджете еча отчисленеш лоархӀам. Бюджета ерригача доходех шит дакъа кхача новек кйс дакъа сомгӀа йола доходаш — уж пайдашта тӀера еш йола отчисленеш, оборота тӀера тела налогаш, социалистически боахама кхыйола доходаш я.

СССР Министрий Совето тӀа а дихьа, наха хьаштдола товараш хьаелга совдаккхара а, хӀаьта ишта халкъа боахама оаш эгӀара прогрессивнегӀа йола машинаши оборудований доахецара а эгӀара дикагӀа йола хьалаш хьадеита даел а кхабаш, предприятешта пайдашта тӀера еш йолча отчисленей, оборота тӀера телача налогай дӀелаш йола система тоаяра хьакъехьа предложенеш кийчъеш а СССР финансай Министерство.

1965-ча шера колхозашкара хьатӀадоагӀача дерхӀаш йола подоходни налог 1057 миллион сом я. Цу тӀа йиэрӀа ца хьайбай боахамий доходашта тӀера дуча налогашта колхозашта льготаш дургда, экономически кӀезига йиа болча колхоза-шта 75 процент налог кӀезигъелга, ишта дукха кхыйола льготаш. Подоходни налогаш колхозашта душ йола ерригга льготаш 477 миллион сом хургьа 1965-ча шера.

Болхлойи гӀулакхерча нахаи дукхаха а, алапен фонда а, налогаш дола йолча ставкай а лоархӀам а беш, цунга хьежжа 7,3 миллиард сом лоархӀад 1965-ча шера бахархошта тӀайоагӀаргйола налог. Бюджета тӀа ишта лаьрхӀа да городашкеи болхлой посёлкашкеи бахача граждании шоай доалахьарча хьайбашта тӀера йоалаш хиона налог йоаларгйоалаш социаль хилар а.

СССР Пачхьалкхен бюджета ресурсашта дизза Ӏаладу 1965-ча шера халкъа боахам дегӀабалабара плана тӀа белгалдаь гӀулакхаш чакхдоахилга. Экономически эффективность эгӀара дукхагӀа хургйолча тайпара пачхьалкхен средствах пайда а эцаргӀа бюджета хьалхашкара шоай декхараш кхоачашдара Ӏалаьмате чоагӀа творчески болх бе безарга ерригача предприятей, гӀишлоний, совхозий, учрежденей, организацей коллективашка.

ПРОМЫШЛЕННОСТА ФИНАНСИРОВАНИ ЯР

Докладе хьахахайнад социалистически промышленность дегӀайоалаяра еш йола расходаш 1965-ча шера, 12,5 процент тӀа а кхетаж, 40,1 миллиард сомага ӀӀакхоачаргйиар, цу даькъе бюджетах — 20,6 миллиард сом. Дукха ахча хьожаду еа-йоккха промышленность дегӀайоалаяра. ЭгӀара дукхагӀа пачхьалкхен средствашъ хьожае дерхӀ химически промышленностей—14,1 процент, нехкъаьтай газовой промышленностей — 15,7 процент — керттерчен оборотни фондашта.

Дӏген кхачаш промышленность дегӀайоалаяра а, хӀаьта ишта бахархошта бытовой гӀулакхаш лоаттадеча доакъошта а 5,9 миллиард сом хьожаду, е укх шера хьожадьа йиначул 411 миллион сом дукхагӀа.

Экономика дегӀайоалаяра хьалхашка дӀахӀ общественни производства эффективность хьалаю лакхъелга промышленносте болаш йола Ӏалаьмате йоккха резерваш сарнагӀйоахилга. Промышленностея чура резерваш сарнагӀахара дукха лелха ахча хьадоахаш дуйл дола. Материальни ресурсашта кхоамбара даькъе йоккхий чоронаш хьаелан, къаьстта аьлча, химически промышленность сиха дегӀайоалаяро.

Промышленноста резервех цӀерхаштта цхьа резерв а ю керда юкъейоалаеш йола производственни мощностенаш сихагӀа карагерзаелгеш, хӀаьта цул дарга тӀа промышленни производство дегӀайоалаяра темпаш лакхъелгеш. Цхьабакъда, белгалдоах доклада тӀа, моттигаш а хьалъя предприятеш дукхача шерашка а проекташ тӀа оттаьча мощносташка ӀӀатӀа ца кхоачаш.

Болх бе йолаейна мощносташ карагерзаелга тӀехьадувлара керттера бахьанаш ха планированенцарех производстве ӀӀаштӀехьъяккхарцарех кхоачамбоацараш, гӀишлонийи монтажни организацеша ца деш дита гӀулакхаш, предприятей проектирование, къаьстта а технологически процессашка дувлийта цӀенхаштара гӀалаташ. Декхар сенах дат аьлча, керда ӀӀайолалуча предприятей, цехий, агрегатий проектни мощностех мамогга сихагӀа пайда эцилгах датт. Керда производственни мощносташ карагерзаелга лоархӀамерза хьоккам а хинна ӀӀаотта дела совнархозий предприятей коллективашй болха мах беча хана. Из декхар кхоачашдара доккха новкъостал дергда хӀана дукха ха йоаццаш СССР Министрий Совето тӀайпача керда йолалуш йолча химически продукций еча предприятей мощносташ сихагӀа карагерзаелгаш премеш телара система оттайра хьакъехьа баьча социамо.

Ишта промышленноста Ӏалаьмате йоккха резерв я предприятей складашка Ӏайна бедала, материалий, кийчача продукци запасаш сарнагӀйоахилга.

Цо хьаьнь продукций мел дукха кӀезига а хьежа а ца беш, из продукци дӀа мишта яай, боахамашта а бахархошта а эшшача тайпара из продукции хилар терхил а деш бе база предприяте бахка мах. Из дош хьаьстта кра датт айгача промышленноста предприятешта хьалхашка. Бахархошта эшарга хьежжа, торгуюш организацешкарча договорех, шоаш хьадеш болча товарий ассортимент уттае предприятешка торо хургйолаш хувцамаш юкъедахьа деза цу предприятей болха планировани практике.

Экономика дегӀайоалайрай халкъа хьал-торо лакхъяраи Ӏалаьмате боккха лоархӀам болаш да хьаьш йола продукци дикагӀа хилийтар, тешаме а дукха ахаргйолаш а из хилийтар.

Промышленность дегӀайоалаяра темпаш сихъяра хоадам беш дола нахьа хьал да къахьегама ресурсех пайда эцара наьна хьаьдаш. Депутата, Ӏ. лаьнца промышленни продукций йоккха дакъа тӀахьъяргйолаш промышленни продукце тӀахьехьийт хьадеш оагӀархьа лакхдахьа ахча Ӏалаш хилийтӀа тӀахьехьа промыш-лени продукце ахча Ӏ. ТӀайна йолча промышленни продукце оагӀа тӀера хьал оагӀа оаш кхоачашъергйола доаккхаш лоархӀама сомгӀа Ӏаладу. Из йиэ тӀайла хьакъехьа я йийна хьаьнь промышленностема хьожадан ерригача эгӀарча тӀахьехьаяргйола, иш цхьа тӀахь лоархӀам хьеддаьж. Из йиэ тӀайла оагӀадаргда тӀахьехьа оагӀа Ӏалашдо дукха керда промышлении проект, хӀаьта ишта тӀахьехьа предприятешка ахча дийна ца бахьаш йола мощносташ йолаяр. Депутата тӀехьа лоархӀа йола, промышленни продукций дегӀайоалаяра 15 предприятешта, московски 13 предприятей инициатива боккха лоархӀам болаш я. Предприятей коллективашй а цар болхлой а материальни безам болийтара система тоаярах доккха новкъостал дергда резерваш сарнагӀйоахилга толаме чакхдаккхара. ХӀана аьлча укх сахьате кийчъеш я боахама балхе а болхлой безам боргбола гӀулакхара а предприяте фонда рола лакхъяра хьакъехьара предложенеш. Из йиэ а дукхагӀа лоархӀаме худ, хьалхагӀа белгалдаьккхача тайпара, хьакъа боахаме а бюджета доходаш хьахиларе а пайдай лоархӀам хьаддала совбувлаш хилара. Предприятейи совнархозийи йххьабоахна кулгалхоша хӀаьта а боагӀаш бола торкам тӀабахийтаи производство рентабельность лакхъяра декхара. Масала, ӀӀаштта ший шера пайдай план кхоачашъяц Кузбасский, Средне-Уральский, Красноярски, кхыча дукхача совнархозаша. Продукцега ӀӀадоадар чухахьа доаккхареш пайдай планех дӀаяйеш кхоачашъяра дакъе лакхбаьна баргбац совнархозий, министерствий, ведомствий а, хӀаьта ишта предприятей директорий а бехктокхаш. ӀӀаьнна нийсдеча наьхех 1,5 процент чухахьа дала деза хьатӀадоагӀача шера промышленни продукцега тӀадоадар, цунах торо хургъя 2,7 миллиард сом ахчий кхимбе.

Финансови банковски органаш дехкарийла а предприятей экономика кӀоаргагӀа Ӏемаь, материальни, къахьегама, финансови ресурсех эгӀара эффективнегӀа хургйолча тайпара пайда эцилга Ӏадаш а деш, дерриге а прогрессиве йар хьалдала.

ЮРТА БОАХАМА ФИНАНСИРОВАНИ ЯР

Юрта боахама финансировани ярах дола дош дувца волавелча докладчика белгалдаьккхар юрта боахам тӀехьабувсаш хилар ӀӀадаккхара, ерригга юртбоахама производство масссе хана а дегӀаухилга Ӏалашдара партей правительствой тӀа-тӀа сов а доаккхаш колхозаштеи совхозаштеи шерра новкъостал лоттадеш хилар. Укх шера планах лаьрхӀа хинначул сомагӀа дукха средствашта еннай юрта боахама. Къаьстта аьлча, цу средствай чотах доккха финансови новкъостал даьд экономически кӀезига низ болаш йолча колхозашта.

Укх хьатӀадоагӀача шера бюджете ахча ӀӀахо а алсамдаккха дерхӀ юрта боахамга а, хӀаьта ишта колхозаштеи совхозаштеи машинаш, удобренеш, производственни лоархӀам бола кхыдола товараш лоаттаду промышленность дегӀайоалаярга а дахийта ахча. 1964-ча шерарчул 828 миллион сом алсам а деилаш, 12,4 миллиард сомага хӀакхоач юрта боахамга доахийта ахча, цу даькъе бюджетера — 7,0 миллиард сом. 560 миллион сом тӀа а кхетаж, 5,7 миллиард сомага ӀӀакхоач юрта боахаме еш йола капитальни вложенеш. Цул сомгӀа, 1965-ча шера колхозаша шоаш а йоккхий капитальни вложенеш ю екъаш йоацача фондашка отчисленеш яра чотра а, хӀаьта ишта пачхьалкхен кредита новкъостална а. Дукха хӀ а йилла СССР Госбанко колхозашта хуш йола кредиташ 1965-ча шера 19 процент алсамъяргьа, хӀаьта уж кредиташ дукхагӀа льготаш йолаш а хургьа.

Геттара лоархӀаме да юрта боахам дегӀабоалабарга дахийта хьожаду Ӏалаьмате дукха ахча хьожжадаьча гӀулакхашка а эгӀара дукхагӀа эффективни хургйолча тайпара а дӀадоахийтара. ХӀаьта а дукхаха моттигаш а ӀӀахьожаьдьча ахчах бакъа пайда ца эцаш. Хьайбаш леладу помещенеш чоагӀа кхоачамбоацаш йолаишехьа а уж хьалъяра планаш кхоачашйеъела деза латт Горьковский, Кировски, ишта кхы дукхача областашка.

1965-ча шера пачхьалкхено ирригацей мелиорацей дахийта лаьрхӀа ахча 1,3 миллиард сом да. Цу гӀулакха хьожадеча дукхӀача ахчах кхоачам боллаш пайда хьа ца эцаш моттигаш кийелу.

СССР Министрий Совето хий дехкача лаьттанеш хина боахамаш болла Пачхьалкхен производственни комитет дехкарийла хьй совзий республикашта ӀӀаьнаш хий дехкача лаьттах пайда эцарен уж карагерзадарен гӀулакх мишта латт хьажа а, болаш дола кхоачамбоацараш ӀӀадала дӀе дӀеза кийчдё а, хий дехкача лаьттах рационально пайда эцилга чакхдаккха а.

Юртбоахама производство дегӀайоалаяра къаьстта боккха лоархӀам болаш да юрта боахамера болхлой шоаш хьийгача къинх хьахулачура материальни хьаштдолаш хулга лакхлар. Укх тӀехкарча шерашка тӀатехад боамби, шекара свекла, пхьайела кхы культураш ӀӀаийцача хана цорех луш дола мехаш, из новкъостал даьд уж хьайоахилга алсамдаккхара.

СССР Министрий Совето решени яьй, бахархоша шурех шурий продукташи йий маьхаш шоаш хийнача а дуташ, 1965-ча шера 1-ча январе денз ишта шурийна а закупочни сдаточни маьхаш тӀатоха, аьнна. Цу гӀулакха бюджета тӀа 720 миллион сом хьожадаь. Маьхаш тӀатохарах беркат дарга йоаккхаш йола шура алсамъялара, из пайдана хургда пачхьалкхена сапна, колхозашта а. Делаш йолча положенега хьежжа, эшшаш йола средствашъ хьожадьй бюджете юртбоахама продукташ кийчъяра планаш тӀехкхоачашъяьча колхозаштеи совхозаштеи премеш телара.

Бюджета а йиш шоай ресурсай а чотах 6,7 миллиард сом хьожадергда укх хьатӀадоагӀача шера совхозашта финансировани яра. Производство рентабельни хилийтара совхозаш хьалтӀабаьш хургда совдаккхара балакхача берригача пайдах 42 процент цар шоай доӀаме дут. Уж средствашь ӀӀайохийт совхозий боахамаш шерарга, болхлошта культурно-бытовой гӀулакхаш лоаттаделга тоадарга, страхови фондаш хьалрга.

КАПИТАЛЬНИ ГӀИШЛОШТА ФИНАНСИРОВАНИ ЯР

Коммунистически парте коммунизма материально - технически база кхьалъяра даькъе эгӀара лоархӀамерча гӀулакхех цхьа гӀулакх лерхӀ капитальни гӀишлош хьалъелгах. Керда производственни мощносташ болх бе йолалийтара, культурно - бытовой лоархӀам бола объекташ хьалъяра планаш дика кхьалъйа а йолаш кхоачашъяргъа хьежжа хургъа социалистически экономика дегӀайоалаяра темпаш, халкъа хьал-торо лакхъяра даькъе парте Программи кхоачашъелга.

Шерагара шерага дукхагӀа хуш болх бе йолалу керда производственни мощностайи наха чуӀе хьалъу цӀенош. Ахкха укх шера шера а болх бе ӀӀайолалу дукха йоккхий предприятеш, хьалъу керда бӀараш наха чуӀе цӀенош; хьалъу дукха керда школаш, больницеш, кхыйола социально - культурни учрежденеш.

Цунца цхьана белгалдаккха доа-рӀа, гӀишлош хьалъеча цӀенхаштта ра кхоачамбоацараш хилар бахьан долаш, ӀӀахьожаьча средствашъ эффективно пайда эшш ца хилар. Дукхача объекташта ӀӀа а екъаш капитальни вложенеш ӀӀаенна а тӀехьа йохеш хиларах, кийча объекташ шийн ханнахьа ӀӀа ца телараха, деш дола балхаш хиларах дондка бе хьаркъ бай боахамах.

Капитальни вложенеш эффективность лакхъяраш производственни мощносташ болх бе йолайолийтилга сихъярах новкъостал дергда, белгалдоах доклада тӀа, правительства тӀайпача союзни республикай Министрий Советий, министерствай, ведомствай бокъонаш шерълрех титульни спискаш кийчъяра а чӀоагӀъяра а бола цар бехктокхам лакхбарех хьакъехьарча решене.

Эшшача боараме оборотни средствашъ тӀакхетилга а лоархӀаш, 1965-ча шера капитальни вложенешта хеца ахча 38,7 миллиард сом хургда, цу даькъе бюджета чотах — 23,5 миллиард сом, предприятейи учрежденейи шоай средствах — 15,2 миллиард сом.

ГӀишлош хьалъеча 763 миллион сома наьха чура ресурсаш сарнагӀйоахилга лаьрхӀад бюджета тӀа, эгӀара хьахха гӀишлош хьалъеча ӀӀаоттайна йолча йоккхийча занаеш чотах. Цу тайпара оборудовани сихагӀа болх бе йолалийтаро торо хулийтаргъя кхы ерригагӀа пачхьалкхен средствашъ а ца йоаеш производственни мощносташ дикка алсамъяккха.

ГӀишлой-монтажни балхашка ӀӀадоадар чухахьа даккхара йолча резервех гӀаьна кхоачам болаш пайда эцац гӀишлош еча. ГӀишлой - монтажни балхашка ӀӀадоадар 1 процент чухахьа даккха лаьрхӀад 1965-ча шерарча халкъа боахама плана тӀа а бюджете а. План оттаеча шера юхье ӀӀадоадар чухахьа даккхара даькъе карагӀдаьлначул лоархӀам а беш, ӀӀадоадар чухахьа даккхара чотах бера бола кхом 1 миллиард сом гаргга хила беза.

ГӀишлош хьалъяра ӀӀадоадар чухахьа даккхара йола йоккхий торонаш хьахьоих ленинградски цӀенош деча комбинатий балха практико. Болх дика ӀӀаштӀехьъяккхарах цу комбинаташка проектни мощностех 20—40 процент лакхденнад продукци арахецара; доадама хӀама ца эшшаш 80 процент дегӀенай хьаьгеана онецас. ӀӀенош хьалъю инстетдоаха ха шоаз сомгӀа лоакъяннай, цунах торо хийнай нах чуӀеча цӀеной квадратни метрга ӀӀадоадар дикка чухахьа даккха. Мамогга шерагӀа тӀайоаржае еза цӀенош деча комбинатий балха опыт.

Проектно-сметни документаци шоай ханахьа кийчъярахи дика хилархи тайша дукха да капиталовложеней эффективность лакхъяра.

СССР Госстроя, союзни республикай Министрий Советаша, пачхьалкхен комитеташа цӀенхаштта тоабе беза проектий организацей болх. Проекташ дика оттаргйолаш гӀишлош хьалъергйол проект оттаьча предприятей продукцехьа ӀӀадоадар реальни чухахьа даларга хьежжа хилийта деза цу организацей болхлошта премеш телара.

СССР Стройбанкаи СССР Госбанкай учреждеша тоабе беза финансовой тӀахьожам, дукхагӀа тераш тӀабохийтаж Ӏоша еш капитальни гӀишлой экономикага, хьоаца еш средствай пайда ӀӀаухийтий, цар финансово - боахама болх тоабара обикани доал новкъостал де деза гӀишлоний организацешта.

ХАЛКЪА ВАХАР ТОАДАРА ДЕЧА ГӀУЛАКХАШКА ӀӀАДОДАР

Сага йоахо яр — социалистическая общества тӀераела йиш йоаца закон. Советски нах шерагара шу массена дала дикагӀа бахара, хьал долашагӀей культурнегӀей хилара мел эшар ду коммунистически парте.

ХьатӀадоагӀача шера чакхйоадаргъя болхлойи гӀулакхерча нахьен алапеш лакхдара, потребление общественни фондаш алсамъяхара, массе оагӀорахьа торговли тоадара, бахача наха гӀулакх дара йола лоархӀамера мероприятеш; юкъедоалаеш да колхозникашта пенсеш Ӏаламбелга.

СССР Министрий Совета Председатель новкъост А. Н. Косыгина ший доклада тӀа аьннача тайпара бахача наха гӀулакхаш деча ерригача отраслешкарча болхлошта къахьегамах алапи телара кердача хьала тӀадалара закон кхы а доацагӀча хана кхоачашдара дешага хьежжа правительство. 1965-ча шера 1-ча январе хьен массанахьа а уж хӀаннаьлац из ахча: бахача наха ерригача отраслешкарча болхлой ставкаш окладаш оттабаьча эгӀара лохехьарча боарамга ӀӀакхоачаш лакхъяра, хӀаьта торгове, коммунальни боахамий, дукхьаьна бахача наха гӀулакхаш деш йолча кхыча отраслей болхлошта ӀӀайейш тохилга ах шера гаргадоалаш йола предложенеш чӀоагӀъяра СССР Лакхехьарча Совете хьалхашка ертай. Уж гӀулакхаш кхоачашдара 890 миллион сом къоастаду бюджете. Просвещение, здравоохранение, кхыча отраслей болхлой алапи лакхдара дерригга а 2900 млн. сом хьожадаьд 1965-ча шерарча бюджете.

Социально-культурни гӀулакхашка ӀӀадохийта ахча 1965-ча шера 37,4 миллиард сомага ӀӀакхоачаргда, е 1964-ча шера ӀӀадохийтачул 12,9 процент дегӀадаьргда. Къаьст-къаьстача гӀулакхашта укх тайпара ӀӀа-доха деза из ахча:

(Миллиардаш сомашца).

	1964 шу (чӀоагӀаьд)	1965 шу
Халкъа образовани, Ӏилма а культура а	14,9	17,1
Здравоохранени физически культурей	5,5	6,5
Пачхьалкхен социальни страховани социальни Ӏалашон	12,7	13,6

1965-ча шера 7,7 миллион бер хьалкхехергда берий бешамашкеи берий яслешкеи. Берий учрежденешта бюджета тӀера 1,9 миллиард сом хьожаду, е укх шерарчул 10,2 процент дукхагӀа. ДукхагӀа хургда юкъарчеи юкъерчеи школашка къехаш дола берам. Хьалхе лаьрхӀад дукха школай гӀишлош.

1965-ча шера лакхерчеи юкъерчеи специальни дешара заведенеша дешараш 7,3 миллион сар хургьа; цу гӀулакха 2 миллиард сом сомгӀа хьожадаь бюджете.

Укх шерацца нийсдича 6,7 процент алсамъяргьа хьатӀадоагӀача шера Ӏилмана ю расходаш. Ӏилма-тохкамий йоккха программа кхоачашъеш Ӏилма-тохкама учрежденей болха шагардоаш хьалаш хьадеш тардолийтаргда цо.

1965-ча шера шерьергьа дарбаш учрежденей сеть, алсамъяргьа больницешкара моттигаш. Кхы тӀа а дукхьаш хьожаду больницешта моллий никашш эгӀара кердагӀйолх йолча оборудованеца кийчъяра.

Больницашка моллаша цхьалхой Ӏаламбелга тоаде, цхьадолча дарамашта амбулаторни дарбаш деш нах боацаш моллаш тела йолае тӀеро хилийтара моллаш эцара дола ахча 58 миллион сом лакхлургда. Ишта хьажаде лаьрхӀад антибиотикай кхы цхьаццайолча моллай мах чухахьа баккхара дола 40 миллион сом. Укх шерацца нийсдича 930 миллион сом лакхду здравоохранене ӀӀахьожае расходаш, е 17,9 процент.

Социализма йоккха хотале я социальни Ӏалашони социальни страхованей денаш ӀӀаланарга дола ӀӀаштӀехьъддар. 1965-ча шера 1-ча январе дола пенсе эдаргъа 6,8 миллион болхлохочо. ХьатӀадоагӀача шера 30 миллион сомгӀа сагага ӀӀакхоачар хургьа СССР-ра берригга пенсионераш.

Пачхьалкхен Социальни страховани бюджет 1965-ча шера 10,4 миллиард сом хургда, е 1964-ча шерачул 6,7 процент дукхагӀа. Пенсешеи пособешеи ӀӀадоадар лакхде, санаторешка салоӀача цӀенош нах боахам а лехбаьча маьхах а путевкаш телара, кхыдолча гӀулакхашта йола торо хулийтаргда цо.

1965-ча шера миллионаш болча нехдача къахьегамхоша хьалдергъа дика кийчъяь квартираш. Хьалдергда 84 миллион шеъера метр пайда йола нах чубаха цӀенош, укх шерачул 14 процент сомгӀа дукхагӀа. Нах чубаха гӀишлош хьалъяра 4,7 миллиард сом хьожаду бюджетера.

Дикка дегӀайоагӀаргья жилищно-гӀишлой кооперативаш. Цу гӀулакха лургда 423 миллион сом кредиташ, укх шерарча кредитех 61 процент дукхагӀа хургдолаш. Жилищно-гӀишлой кооперативашта юкъеболхача къахьегамхошта кхы а льготаш лу. 1965-ча шера 102,4 миллиард сомага ӀӀакхоачаргьа розничи товарооборота боарам.

ЛаьрхӀа Ӏалтиача тӀешашка гӀоза дохбаьча маьхах пхьацадола промышленни товараш бизача бахара доккхара йола решени тӀайпацай правительство. Цу гӀулакха эшшаш дола ахча хьожадаьд бюджетера. Цунца цхьана дарза заргдоацаш да нага эшача хӀамашта маьхаш оттадара практика тоаяйта, оттадь маьхаш нийса лелалараш уж дохтӀача бесса юкъедахьараш лоаттабу тӀахьожам лакхбар, товарашта мах оттабе бокъо хийтача средствах кхыча наьхъашца пайда ийберьболла гӀулакхаш ду хилийтар.

Наьха хьашташ дикагӀа доаза,

(ДӀахоадам 4-ча оагӀо тӀа).

КХОАЧАШЪЯЬЙ ДУЛХ ДОХКАРА ПЛАН

Шелковски производственни управлене Кирова цӀерахча колхозе чӀоагӀа ший ду дикагӀболча скотникий, Акбулатов Акбета, Терешенко Ивана, Алиева Мойлай.

Укх денош цар гӀуллера 98 бежан пачхьалкхенна ӀӀадениад колхозо. ХӀара бежан 360 килограмм дозал а долаш хиннад. Цу тайпара доаш дола доаккаш пачхьалкхена ӀӀадала ӀӀаштӀехьдаьнна денных бусен цхьан бежана тӀакхета дукх 600 грамма совдоалаш хиларах. Из планал дукха а тӀех да.

Дукхьа цу доахах пачхьалкхено 30 эзар сом деннад колхоза.

Дикача къахьегамца белгалбаьннай дикара йоа тӀара оахьарахаш леладу Умарханa Айшей Молочкова Валентиней.

Цар Ӏуйна дей 2500 котам я. Царна тӀехьара хӀара дийнахьа 1150 фуъ гулду кийчъяйна.

Изаал фуаш гулде ӀӀаштӀехьдоал цу оалхазараш лелаерашка дехьага гӀулакх зоотехнически хьисапе деш хиларах.

Уж сайна бола къахьегамхой дукха хиларах колхозо ӀӀаштӀехьдаьннад ӀӀаналехьа дулх дохкара ший кхоачашъе. ХӀана 20-ча декабре фуаш дохкара шера йоай план а кхоачашъяра тӀехьа къоасам лоаттабеш ба йоа тӀара оалхазараш лелаерах.

Г. ЗАКИРОВ.

МОСКВА. Синтетически каучука промышленность Пачхьалкхен проектни Ӏилма-тохкамен институто («Гипрокаучук») оттаьй «Минск-2» яха универсальни электронно-цифрови вычислительни машина. Цу машина тӀа еръа цехашта а бӀарчача заводашта а проекташ уттаеча технологически инженерни расчеташ. Машино новкъостал дергда хиве предприятешта уттаю проекташ дикка сихъяра.

Сурта тӀа: вычислительни машинай группа кулгалхо инженер Тамара Субочева «Минск-2» яхача машина управлене пульта тӀа.

ТАСС фотохроника.

СССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПХЕЛАГIА СЕССИ

1965 ШЕРАРЧА СССР ПАЧЧАХЬАЛКХЕН БЮДЖЕТАХИ 1963 ШЕРАРА СССР ПАЧЧАХЬАЛКХЕН БЮДЖЕТ КХОАЧАШЪЯРАХИ

СССР финансай министра депутата В. Ф. ГАРБУЗОВА доклад

(Иистэдсапиэ. Долалур 3-ча оагIо тIа).

сортимент шеръяр, товараш хикагIа хилийтар, цахаддаш промышленностагара хьадеха товарий ресурсашта де дезар цу сухьате деш хила декхарийла я торгови организацеш. 1965-ча шера бытови гIулакхаш дара предприятеш хьалъяран шеръяран 216 миллион сом хьожадаьд, е 1964-ча шерачул 24 процент духхагIа. Дайза дарцдоацаш за бытови предприятей сеташ шеръяра йолаш йолча ерригача торонех пайда эцалга, вIаштIехьдаха деза цар дергIа болх бергболеш бахача паха лакхача культураца гIулакх дергдолеш хIамаш.

ОБОРОНАНЕИ УПРАВЛЕНЕНЕИ ФИНАНСИРОВАНИ ЯР

Тайп-тайпарча социальни серех йола паччахьалкхенаш машаре яхара политика цахаддаш лелаю Советски Союзо, йоах депутата. ВIаштIехьъяханза йола дунен халкъашта юкъера проблемаш, машар чIоагIбара гIулакх гIана тIехьа гIа а боаккхаш вIаштIехьъякара тIехьа я Советски правительство. Цу гIулакха шитта жоп душ я Советски Союзо цахаддаш лохъеш йола шиъ тIема низага дIаухa расходаш. 1965-ча шера бюджете 500 миллион сомага кхочаш лоху уж затраташ. 1965-ча шера йолча СССР Паччахьалкхен бюджете моха лорабара 12,8 миллиард сома расходаш е лорхI, 1964-ча шерарча 14,5 процентаца ниисдича ерригача расходех 12,9 процент худ из.

Вай мехка обороноспособность чIоагIъе, цун деазоний неприкосновенности ерригача социалистически содружества кхерамзлен лерае Советски Союза торо ду хьакъоастальча средствашa.

Паччахьалкхен кулгалдара организашта ера расходашта 1965-ча шера 1,1 миллиард сом хьожалу бюджетера.

Административно - управленчески аппарата болх тоабара цхьадала гIулакхаш даьд 1964-ча шера, цунга дIаухa расходаш лохъяра йола задалеш кхоачашъе тардалийтар цо. 1965-ча шера бюджете белгаллеш за управлене аппарата болх тоабара доза гIулакхаш вIаштIехьдахарах 520 миллион сом кходелга. Къьестта уйла тIайоххийташ хила деза управленера параллельни звенош дIаяхар, предприяте болх вIаштIехьбаккхара структура тоар, управленчески аппарата балха механизаци яр.

СОЮЗНИ РЕСПУБЛИКАЙ БЮДЖЕТАШ

Ленински къамаш политикан демократически централизмая принципах оттаеш я СССР паччахьалкхен бюджет. Боахамий чура тероваш гуцалхаран пайда духхагIа хургболчa тайпара средствaш дIаухийтилга вIаштIехьдаккхаран республиканский моттигерчен органий инициативаш кхы а шерагIа детIаккхаран гIо ду боахамен культурaн гIашлоштa финансировани счара союзни республикай паччахьалкхен бюджетий дакъа лакхдаро. 1958-ча шера 16,3 миллиард сом дегIаденад союзни республикай бюджет, е 1,5-аза гаргга. 1965-ча шера 2,5 миллиард сом кхы а лакхлу уж, 54,4 миллиард сом я хулаш.

Къьаьст-къаьста союзни республикай бюджета укх тайпара ахча хьожадаьд:

(миллион сом)

	1964 шу (ЧIоагIдаь)	1965 шу
РСФСР	29163	31480
Украински ССР	8292	9259
Белорусски ССР	1532	1656
Узбекски ССР	1599	1837
Казахски ССР	3913	3974
Грузински ССР	837	942
Азербайджански ССР	820	929
Литовски ССР	693	763
Молдавски ССР	435	511
Латвийски ССР	553	561
Киргизски ССР	474	530
Таджикски ССР	435	490
Армянски ССР	533	602
Туркменски ССР	422	460
Эстонски ССР	374	404

Союзни республикай бюджеташкара промышленноста финансировани яра 11,4 миллиард сом хьожадаьд, хIаьта юрта боахача — 6,6 миллиард сом. ДIахо йолача хана берий бешамий, яслей, школай, больницай, поликлиникай сеташ шерье торо хулийтаргйолаш йолча социально-культурни гIулакхашта 26,2 миллиард сом дехийт.

Предприятеша, боахамий организацеша бера пайдая тIера дIателача ахчаша, тIех-тIехьа йоккхагIа моттиг дIалоац республикай бюджеташка. 1965-ча шера 20,9 миллиард сом хургда уж. ХIаьта республикай ерригача доходех 40 процент гаргга хул из.

СССР Паччахьалкхен бюджет толамца кхоачашдарах долча декхараш Финансови система болхлошта лоархIамера а бехктокхамера а декхараш тIадоха йоал доклада тIа. Шоай балха стили методаш тоае, долаш дола кхоачамбоацараш тIатеIIа дIадаха, экономически тIахьожамеи балха боарам лакхбе, халкъа боахаме кхом бара режим ниийсa лелаяра къовсам лоаттабе, финансови системагара партен правительствaн дIадеха доккхий декхараш кхоачашдулургдолаш хила декхарийла ба финансови органий болхлой.

1965-ча шерарча бюджетаца цхьана чIоагIъяра СССР Министрий Совето, СССР Лакхехьарча Совета хьалдашка яхь 1963-ча шерара СССР Паччахьалкхен бюджетах йола отчет, аьнна хоам бир докладчико къанаьл чакхдоаллаш: доходех — 89,5 миллиард сом, хIаьта расходех — 87,0 миллиард сом, расходел доходаш 2,5 миллиард сом дукхагIа. Бюджет кхоачашъярах йола отчет депутаташта дIайийкъад.

Новкъостий депутаташ! Коммунистически общество хьалхьара наькъа тIа гIолла нийсача Ленински куреаца бода вай мохк йоах нов. Гарбузова. Парте Программа хьалхашка оттадаь доккхий декхараш кхоачалдера 1965-ча шера ше деза доккхий балхаш да. КарагIдьнаранща оагIув а дуццаш дикы а дикагIа къахьегара, вай Ленински парте хьалхашка уоттаду декхараш сихагIа кхоачашдара мел аша ерригa торонаш йолаш ба Советски Союза халкъа боахам. 1965-ча шера халкъа боахама плани бюджети толамца кхоачашъяро сихагIа коммунистически общество хьалхьара новкъостал дергда.

Керда шу тIакхача кхейиса ха тии кIира соагIа мара яц. Из дика кхета а лен хьинаре къахьегаш я 1965-ча шера чотах болх беш Волгагча крекинг-завода нов. Бурлакова кулгалду № 5 йолча установка коммунистически къахьегама коллектив. Укх гартгарча зана установка технологаша кхоачашъергья вокхI шера план.

Советски Конституце Ди деадеча денна сийлеша наькъа баьхар технологаш. Сийрла продукци арахецара шера план цу дийнахьа кхоачалийр установка коллектив. хIаьта валовий продукци арахецара шера план 8-ча декабре кхоачашйир цо.

Экономически эффективность баьхал боккха къовсам лоаттабу коллектив. Мехкаьтта продукташ кIезагагIа йоалрах, хий, Iы, доагор, электроэнерги кхоярах укх шера кховаь ахча ваараш соммаш да. Массехаза Ерригсоюзни социалистически дакъе хьалкаро моттиг дьккхай цо. Уж толамаш доахача дика къахьийгад боккхагIболча операторзшаш. Клепова, Удалова, Фролова кулгалдеча бонгазаша.

Сурта тIа: крекинг-завода № 5 йолча установка В. П. Фролова кулгалду бонгаза.

И. Пляева сурт.

ТЕХНИКАХ БИЗЗА ПАЙДА ЭЦА

Шо бутт ба Шальи производствени управлене «Автуринский» совхоза кхоалагIча отделене моттбоахама культураш чуйиша а гуйран алаташ дIаъийна а. Де дезача баххех хIана эттара доархIаметIа за сихагIа аьвь аьхе лехкар.

Новкъа хете а гектара во дел цига бIаьсти дIахоича культурашъе лахьхIа аьбь ахара гIулакх. Ялаташ чуйица мукъадаьнача 1140 гектар лаьттах аьхар дан 190 гектар гаргга мара. Техника кхоачамбилала я цига: 30 трактор, царах 14 гусеничи а йолаш. Болх осала бара баьхаш тракториструй къахьегам во вIаштIехьбаккхар да. Тамашийна да лаьтта оалача агрегаташа цхьаи сменах мара болх ца бир. Лаьтта аха белалу дийнахь шит-цхьайтт сахьат лаьча, хIаьта болх белла шехьа соша а ю трактораш.

Нагахьа санна трактористаша Болтиев Муцьалел Кантаниев Хизвраси баьккхича босса массеболча механизаторашa шоай болх вIаштIехьбаьккха хинна баларе кхача тайпара хургдар отделене гIулакх.

Сатийна цу кхоачамбоацарашта бIара це а хьежаш отделене управляюще нов, Винева ерригача трактораша шит сменах болх бергболаш тоаде деза гIулакх.

А. МАГОМЕТОВ.

ЮРТА ХУДОЖЕСТВЕННИ САМОДЕЯТЕЛЬНОСТАГА ЕРРИГСОЮЗНИ ХЬАЖАР

ХАЛКЪА ТАЛАНТАШ — СЦЕНА ТIА

...Хьажар долаладале духхьа хьалхагIа гулбеннабар В. Чкалова цIерахча культура Цlен зрительни зале МагIалбина мехкахьттахой, зенархой, бахархой. Тахан укхаза города МагIалбина художественни самодеятельноста коллективаи хьажар да. Зале хьалтеха доал хозача алапаша надаь республика ниххагIча хьажарга дакъа лоацаралка моаршал хоатташ йола плакат.

Хьажар хьадела Вознесеновски культура Цlен хоро группа В. Муразеле падаьча «Бухенвальдски набат» яхача илланца. Бокхача беамца ладийгIар гулбеннараша колхозхочо В. Громовас аьхача колхозни белаше частушкаща. И. Вербета йийшача Исаковске «Парти» яхача стихотворенега.

Горагорски станица художественни самодеятельноста коллективо районни хьажаре хьалхара моттиг дьккхар. Цудухьа тахан а царга чIоагIа сатувсаш бар зрительш. ЙоазтIаца бесса оаз южинтаi, нийса дьеккхар хоро «Ой, дивчина, шумыт гай» яха украински сакъердаме илли. ТIоараш деттаъ тIаийцар зрителаша цу коллектива кагирхой - вокальни группа а. Дика дьаьккхар цар Остроевске лазьнга «Сагаца дуе яали», «Реро» яха гуржий халкъа илли. ЧIоагIа раьза болаш хьежар зрителаш Е. Султыговаси Л. Крицовен даьча мексикански халхарга, хореографически группа даьча «Доказлаш» яхача беламерча халхарга. Горагорски программашца кхы а яр дика номераш.

Республикански хьажаре дакъа лоацаш яр кхоъ коллектив. Эггара тIехьа сцена тIа аьлар В. Чкалова цIерахча клуба художественни самодеятельноста коллектив. ЧIоагIа раьза хилар нах цу коллективна эIамагIча халхаоa группана. Казай яр Тхостовгlар кхаь вошас, Албегачиева, Хамхоева, Бейноева нохч-гIалгIай халкъа халхараш. Программа дика хIаяхьоран соагIа дика кхоачашйир нов. А. Кострурнас вокальни номераш а — Фрадкина «Йолаш за Волга», Аверкина «Хьа хиаха доагIа» яхо иллеш. Белгальякхха еза стихотворенеш йийша Е. Суркова а.

Ала деза Горагорскера художественни самодеятельноста коллектива хьажара кийчо еш дергIа уйла яьнга. Чулоацам дика а сакъердаме а бар цар оттаьча програма. Коллектива кулгалдеш ва къона музыкант Н. П. Степанов.

Шоай йолча торонех бизза пайда ца эцаш кийчо яьй хьажарга Вознесеновскерча культура Цlен самодеятельноста коллектив. Цу самодеятельноста кийчъяьча программах цхьа номер мара къоастаьяр жюри членаша тIеххьарча хьажарга хьокхаргйолаш.

МагIалбие хиннача хьажаро хьагойт художественни самодеятельноста хьажарга дикка кийчо яьга. Художественни самодеятельноста совхарча программага хьежача эргальякха, тоаьй цар шоай репертуар. Из магIалбинахой боккха толам ба.

А. МИСЛАУРОВ,
Нохч-ГIалгIай культура министерства методист.

* * *

Укх деношка Наьсарен районни культура ЦIагIа республикански хьажар хилар. Цига дакъа лаьцар ТIой-Юртарча, Долаковрча, Наьсарен-Вокзалерча художественни самодеятельноста коллективаша. Цар хьагойтар сцена тIа шоай талантaш. Цу коллективаша оттаьча программашкара тIеххьарча хьажаре хьокхаргйолаш пхи номер хьакъоастайир комиссе.

Къаьстта белгальякха еза Р. Чантиевас пандарца аьккха нохч-гIалгIай мелоди. Гулбеннараша чIоагIа тIоараш деттаъ тIаийцар Долаковрча культура Цlен халхара коллектив даь гопра баьре халхар, Долаковрча районни библиотека библиотекаре Л. Калиевас даьккха «Го баьнеха лоам ба» яха илли. ЧIоагIа сакъердаш болаш яр А. Сагоеи И. Илаевен гIалгIай меттала аьнна сатирически куплеташ. Йижараша Светланаси Нинаси МатвеевгIар аьха (Наьсарен-Вокзалера культура ЦIа) эрсий частушкаш.

Хьажаре комиссе белгалбаха хьерхIар В. Маяковске язъьяча «В. И. Ленин» яхача поэма тIара дакъа дийша хьехархо В. Щербина, стихотворенеш йийша хьехархо М. Ужаров, фельдшер З. Дзаукиева, ТIоай-Юртарча культура Цlен самодеятельноста дакъа лоацаш бола гIалгIай халхар даь К. Кодзоева В. Асташенков.

Республикански хьажар районничунца нийсдича ала деза хьасанхой районни хьажарга дика кийчбенна хилар. Долаковра культура Цlен художественни самодеятельноста коллективо дика кийчъяьцар хьажара программа. Хьажаре дакъа лоацаш вайна цуо художественни кулгалхо нов. А. Картоев а. Из бахьан долаш хьа ца хьокхаш йисар массехк номер.

Хиьначa районни хьажарах цхьанехь а пайда эцабацар Наьсарен партнома идеологически отдела болхлоша, комсомола комитето. Культура отдело тоеса дитиц из гIулакх. Йистедаьннад районна а республика а художественни самодеятельноста хьажар, цхьабакъда из гIулакх шитта тоеса дита йиш яц. Наьсархоша уйла е еза шоайниста йоагIача бесса художественни самодеятельность вIаштIехьйоалара.

А. АХМАТХАНОВ.

Редакторе зам. А. А. МЯКИЕВ.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

ЛЕНИНСКИ НАЬКЪАЦА

СССР Лакхехьарча Совета сесси хьаелларо, КПСС ЦК Хьалхарча секретара Л. И. Брежнева даьча къамаьло, СССР Министрий Совета Председатела А. Н. Косыгина 1966 шера СССР халкъа боахам дегIабара Паччахьалкхен плана хьакъехьа аьча доклало, 1965 шера Паччахьалкхен бюджета хьакъехьеи 1963 шера СССР Паччахьалкхен бюджет кхоачашъяра хьакъехьеи СССР финансай министра В. Ф. Гарбузова аьча доклало цу сахьате уйла тIазаар доазол дехьарча общественностен цепа йоазони.

АДН агентства йолча бесса дIайолржайир СССР Министрий Совета Председатела А. Н. Косыгина доклада изложени, производство лакхъяларен къамаш доход дукхагIа хилярен декхарашта къаьстта уйла тIа а йохийташ.

Доклада хьакъехьара хоам дIакхайкабеш ГДР радиос белгалдоаккх, тайп-тайпара общественни строяш йола паччахьалкхенаш машаре йоахае, халкъий машари кхерамзлен чIоагIъе гIертарца ленински арахьарча политически наькъаца дIанха дага йолаш Советски правительство хилар. Цу гIулакха шийгара керда дакъа юкъехьу Советски правительства.

Тхо гIаддигад тхоай советски доттагIашта карагIдулача хIамаша, аьлар Улан-Баторески ТЭЦ-а инженера Д. Батара ТАСС корреспондентага ше къамаьл деча хана. Уж толамаш — КПСС оттаьь коммунистически общество хьалъяра программа кхоачашъеш доаллача советски халкъо хьега къа беркате хилара дола керда тешал. Тха къахьегама хьинар совдоаккхаргда советски наькха толамашен хьатIадоагIача шера де дезача балхий йоккхача планех.

Къамий Женевски Дворецa кулуарашка — лоархIамера дунен халкъашта юкъера конференцеши дипломатически встречаши хулча моттиге а пресса зале а къаьстта уйла тIаьзар тIема гIулакхашка дIададар кIезиграра хьакъехьа Советски Союза правительства аьча решене. Укхаза дагадохийт, тIема гIулакхашка дIадохийтар СССР-е хьалхагIа а кIезигдаь хилар. Къамий Дворецa дипломатически гIоавараш лоархI, Советски правительства инициатива ерригаш а хьанийцача дунен халкъашта юкъерча гIулакхашта а, хIаьта къаьстта хьанийцача, кхеттa Женеве дIайоллала езача массане а цIендаь гера дIадаккхара хьакъехьарча переговорашта а дика белгало хилар.

Франс Пресс агентства къаьстта арадоахаш дола шиъ дукха хоамаш хетадир тIема гIулакхашка дIаухийта ахча СССР-е хьатIадоагIача шера 500 миллион сом кIезагдаран Советски правительства арахьарча политика лелаех СССР Министрий Совета Председатела даьча къамаьлаштех. Агентства хоамашка белгалдоаккх, СССР-е тIема гIулакхашта дIададар Советски Союза керттерча арахьарча политика — социализмаи коммунизмаи хьалхьара машарца хьалаш IалашIдара, дунен тIом ца хилийтарга хьежаш кIезигдеш хилар.

Лондонски газеташа къаьстта уйла тIайохийт тIема гIулакхашка дIададар ахча 500 миллион сом кIезигде аьнна Советски правительства аьча решенега. Сайрийнарча газеташа, хIаьта шитта Би-Би-Си а тIеххьара хоамаш чоаш арадоахача хана къоастташ белгалйоах, тIема гIулакхашка дIададар Советски Союзе кIезигдари Америка ВIаштагIкхийттача Штаташка тIема гIулакхашка дIададар кIезиеде наьрхIа хилари дунен халкъашта юкъера кхохкам кIаьдбаргаьа баькха белгалдара дика гIо ба яхаш йоза СССР Министрий Совета Председатела Эрхадени.

Рейтер яхача агентства белгалдоаккх, Советски Союза халкъа боахам дегIабара план санна шитта хьатIадоагIача шерара цун бюджет а советски наькъа вадар тоадара тIаерзаяь хилар.

Малхбузен мехкаша Къулба-Малхбоален Азе, Конго, Кубе лелаеча политикаца дуъвадена а дукхача оагIорахьара НАТО ядерни низаш вIашагIтохара планашца дуъвадена а Советски Союзо Малхбузен мехкашка цIенхашта дIахайта хилар белгал а даьккха, ЮПИ агентства цу цхьан хана йоах Советски правительства хьахьекхад, Европера а ерригача дунен тIара а кхохкам кIаьдбар духьа малхбузехьарча державашца переговораш е, вIаши гIойле йола торгови лелае шиъ безам хилар.

АП агентства шиъ хоам тIа белгалдоах США-пара гIулакхаш дегIадоаладара тIехьа я Советски Союз аха СССР Министрий Совета Председатела денаш. (ТАСС).

ООН ГЕНЕРАЛЬНИ АССАМБЛЕ

НЬЮ-ЙОРК, 10 декабрь. (ТАСС). Селхан ООН-а Генеральни Ассамблей дийнахьарча пленарни заседане мехарча политически дискусседа дакъа лаьцар Мальта, Того, Малаве, Филиппинай, Парагвая векалаша. Къамаьла мел хьоаша, шолла аь а хаьийна колониализм. Филиппинай кхыча мехкашкарча гIулакхий министра «шийна дискредитаци яь йола апартеида политика» йита аьнна ЮАР-а правительствага тIакхьехаш барах кхоачамбаьбале а.

Малаве делегата Рубадиро, хьалхагIа къамаьлаш даьча шоай лоIаменча африкански паччахьалкхений дукхача кхыча векалаша а санна, къамаьла дир ООН-ера КНР бокъонаш юхаметтаоттаяра тIехьа.

ФРАНЦУЗСКИ СЕНАТО ТIАЗЦАЦ ТIЕМА ПРОГРАММА

ПАРИЖ, 10 декабрь. (ТАСС). Кхоана 10 декабрь да яхаш тховсара хиннача французски сенато 45 депутата дуьхьала 178 депутат а волаш тIа ца эцаш йитар ядерни «ударни низ» вIашагIболлийта оттадеш йола 1965 — 1970 шерашкара правительства тIема программа (законопроект).

А. А. Громыко Л. Джонсонаца вIашагIкхетар

ВАШИНГТОН, 10 декабрь. (ТАСС). Селхан КIайча цIагIа вIашагIкхийтар СССР кхыча мехкашкарча гIулакхий министр А. А. Громыкои ВIашагIкхийттача Штатий президент Л. Джонсони. Уж вIашагIкхийттача хана цига бар: советски оагIонгахьара — СССР кхыча мехкашкарча гIулакхий министра заместитель В. С. Семенов, США-ра СССР посол А. Ф. Добрынин, СССР МИД коллеге член И. Н. Смирновский, американски оагIонгахьара — Паччахьалкхен секретарь Д. Раск, СССР-ера США посол Ф. Колер, паччахьалкхен секретара къаьстта помощник Л. Томпсон.

Президентаца къамаьл даьнначул тIехьагIа СССР кхыча мехкашкарча гIулакхий министра А. А. Громыкос аьлар, Советски Союза а ВIашагIкхийттача Штаташта а, хьалхе доача дукхача дешайта дагадийцар шоаш, аьнна. ЧIоагIа пайдана гIулакх хилар тхо дагадовларах, аьлар А. А. Громыкос, деттагIлен хьалашка чакхдьлар къамаьлаш.

Краснодарски край. Первомайски свекловични опытно-селекциони станце вIашагIйоллаш я станце 40 шера баь болх хьахьокхаш экспозици а йолаш музей. Цу шерашка укхаза хьалхехьий йоакха корзал а боаш чIоагIа хьукъача массех фуьхи гибридехи йола свекла. Дика хьувкъам луш хилар «первомайский-028», «первомайский гибрид», кубански полигибрид яха фу. Къилбаседа-Кавказа совхозашеи колхозашеи массех шера дIадийнад из.

Музей вIашагIйоалара кIезига къахьийгадаш станце эггара йоккхагIчарех вола Iилмахо, юрта боахама Iилмай кандидат, РСФСР заслуженни агроном волча Е. Е. Моргаике.

Сурта тIа: Е. Е. Моргашкийи аспирантка В. М. Захарченкои музея цхьан экспозиче.

Е. Шулепова сурт. ТАСС фотохроника.

ЛадувгIа

Радио: 6.30 — Юрта боахаме болхлошта передача (нохчий меттала). 6.45 — Музыка. 7.10 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» яхача газетий обзор. 8.15 — «Сердало» газета оагIонаш тIара. 8.25 — Польски ашараш. 8.45 — «Къона тIехье» яха передача (нохчий меттала). 16.05 — «Нохч-ГIалгIай книжни издательство шар кхо бIаь кховзткъеи пхелагIча шера плана» яха литературни передача (гIалгIай меттала). 16.25 — Музыка. 16.30 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала). 16.45 — Композиторе Островске ашараш. 17.00 — «Моттигерча авторий мехкдаьттах лаьца дола книжкаш» яха передача (эрсий меттала). 17.15 — «ДIа-юза гIо дара везонах» яха промышленноста болхлошта ю передача (эрсий меттала). 17.30 — Керда хоамаш (эрсий меттала). 17.45 — «Къона» яха передача (нохчий меттала). 18.20 — Керда хоамаш (нохчий меттала). 18.35 — Йовзаш йола ашараш яха концерт. 19.00 — «Литературни Нохч-ГIалгIайче» яха передача (эрсий меттала). 19.20 — «Ромен Роллани Бетховени» яха музыкальни передача (эрсий меттала).

Хьажа

Телевидени: 18.20 — Передача программа. 18.25 — Юрти валл. 19.05 — Кагирхой спортивни школа. 19.45 — На огонек. Эстрадни представлени. 20.45 — Советски ашарий историех. 21.20 — Передача программа. 21.25 — «Шиъ вахар дIадоладу Сашас» яха художественни фильм.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный ЦIеча фронтовикий улица, 15. Телефонаш: редактора — 2-41-23; редактора зам. — 2-07-01; бехктокхама секретара — 2-45-48; партийни вахарех, промышленни, юртбахамех, писмой отделий — 2-25-72; корректорске — 2-00-20.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный ул. Красных фронтовиков, 15. Телефоны: редактора — 2-41-23; зам. редактора — 2-07-01; ответственного секретаря — 2-45-48; отделов партийной жизни, промышленного, сельскохозяйственного и писем — 2-25-72; корректорский — 2-00-20.

«Грозненский рабочий» издательства типографи. Революце проспект.

Типография изд-ва «Грозненский рабочий» Проспект Революции.

СФ02335 Заказ № 7319